

L. IV. - 1960
ŠTEV. 10

DECEMBER

MLADIKA

MLADIKA

1960

Štev. 10

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN V JULIJU IN AVGUSTU

Uredil

JOŽE PETERLIN

VSEBINA

Narodna: Ta svetla zvezda . . .	141
A. Bessiéres, S. J.: Odrešenik prihaja . . .	142
Vladimir Kos: Blažena noč, Shranjeni robček . . .	143
Jurij Slama: Ljubim . . .	144
Griša Mikuž: Želiš plesati z menoj . . .	144
Marijan Straus: Zimski motiv . . .	146
Jože Peterlin: Naša govorjena beseda . . .	146
Maks Sah: Naša tiskana beseda . . .	147
Saša Rudolf: Planica . . .	148
Kollwitz Salvatore: Beg v novoletno jutro . . .	148
J. Peterlin: Drevesa umirajo stoje . . .	151
Anica Kraljeva: Božič v družini . . .	152
B. R.: Molk svete noči . . .	153
Ivan Čampa: Najin svetj večer . . .	153
S. V. Bennet: Škofov berač . . .	154
Književnost in umetnost . . .	154
Strgar Vojka: Moje pesmi . . .	156
Dr. Milan Starc: Angina pectoris . . .	157
Egidij Vršaj: Ljudske delnice ali tovarne delavcem . . .	158
Pregarč A. Trakovi in prsti . . .	158
Beneška narodna . . .	159
Radio . . .	160
M. Zafred: Kriza duhovnih vrednot v evropskem filmu . . .	162

Revijo izdaja in urejuje uredniški odbor. Uredništvo in uprava: Trst, via Trento 2 — Gorica, Riva Piazzutta 18

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Naslovno stran opremil ing. Fr. Piščanc

Poštni čekovni račun št. 11-975

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29477

Kazalo IV. letnika

Uvodni članki

Mirko Javornik: Roža na grob Ivanu Preglju . . .	1
Ivan Teuerschuh: Našim materam za god . . .	21
Maksimilijan Jezernik: Veliki teden . . .	41
Duhovna elita v obupu — ob nastopu slovenskih književnikov . . .	61
Na razvalinah požganega narodnega doma . . .	81
Msgr. Jakob Ukmar: Temelji našega prosvetnega dela . . .	101
Jože Peterlin: Začenjamo novo delovno leto . . .	121

Proza in eseji

Vinko Beličič: Velik umetnik in čist človek . . .	3
Franc Jeza: Adamova skrivnost . . .	6
N. Lasič: Kardinal Stepinac . . .	14
Peter Urbanc: Kratak izlet na Bližnji vzhod . . .	17
Danilo Lovrečič: Ko sem prišel na svet . . .	20
Vlasta Polojac: Istrski motiv . . .	23
Salvatore Kollwitz: Spomladanski sen . . .	28
Saša Rudolf: Celica smrti 2455 . . .	34
Peter Urbanc: Kratak izlet na bližnji vzhod (nadalj.) . . .	36
Mirko Javornik: Trenutki na križu . . .	43
Elza Koželj: Vstajenje . . .	46
Franc Jeza: Slovenci in mednarodne pobude . . .	49
Salvatore Kollwitz: Spomladanski sen (nadalj.) . . .	53
P. M.: Premalo idealov . . .	54
Drago Štoka: Utrinek s Krasa . . .	56
Vinko Beličič: Umirajoči veter . . .	63
Mirko Javornik: O pesniku Zemlje na zahodu . . .	66
Stanko Vuk: Višarska legenda . . .	67
Danilo Lovrečič: Pismo stricu . . .	73
Franc Jeza: Pesniki črne Afrike . . .	74
Egidij Vršaj: Beseda o reklami . . .	76
Maks Sah: Strah pred šolskimi neuspehi . . .	82
Pregljeva misel v igri »Zdrava deva Katarina!« . . .	82
Danilo Lovrečič: Mihca in Jakca kratak izlet po mestu . . .	84
Maks Sah: Veruj v vstajenje, Pasternak! . . .	86
Faustina: Tvoja podoba . . .	87
Maksimilijan Jezernik: V premislek . . .	88
Stephan V. Bennet: Škofov berač . . .	92
Mirko Javornik: Oberammergau v svoji veliki sezoni . . .	94
Romanska arhitektura na Slovenskem . . .	94
Franc Jeza: Iz sodobne švedske lirike . . .	95
Jože Peterlin: Sprehodi po Koroškem (Ob južnotirolskem vprašanju pred Zvezo narodov) . . .	102
Faustina: Sobota . . .	105
Griša Mikuž: Nepomembna zgodba . . .	107
Dr. Milan Starc: Kdaj zdravnik odsvetuje zakon . . .	109
Stephan V. Bennet: Škofov berač . . .	112
Drago Štoka: V pričakovanju . . .	124
Maks Sah: Ne za šolo, za življenje se učimo . . .	126
Sa Ra: In vino veritas . . .	127
IN: Kriza slovenskega izobraženca . . .	127
M. Š.: Velika liturgija v staroslovanskem jeziku . . .	129
Robert Petaros: Odkod ime Trst . . .	132
Stephan V. Bennet: Škofov berač . . .	132
Miranda Zafred: Poletje 1960 — plodna doba za škandale . . .	135
Avzug Horvat: Pomen športa . . .	136
Griša Mikuž: Želiš plesati z menoj . . .	144
Salvatore Kollwitz: Beg v novoletno jutro . . .	148
Stephan V. Bennet: Škofov berač . . .	154
Dr. Milan Starc: Angina pectoris . . .	157
Egidij Vršaj: Ljudske delnice ali tovarne delavcem . . .	157
M. Bessiéres, S. J.: Odrešenik prihaja . . .	147
Jurij Slama: Ljubim . . .	144

Ocene in poročila

Danilo Lovrečič: Trebče, naša nova župnija na Krasu . . .	2
Martin Jevnikar in Jože Peterlin: Naša kulturna delavnost . . .	4
Jože Peterlin: Slovenski gledališki in filmski umetniki so gostovali v Trstu . . .	5

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

Ta svetla zvezda, ta je vzšla
za ono stran črne gore.
Ona tam sveti široko,
široko ino visoko,
V zvezdi stoji Dete mlado,
v ročki drži en križ zlati.
V križu so zlati puštobi:
da je to Dete pravi Bog,
da je to Dete rojeno
notri v tem mestu Betlehemu,
v eni preprosti štalici,
v enih volovskih jasliah.
Spoznal ga je oslič, volek,
da je to Dete pravi Bog,
ki je stvaril zemljo, nebo,
krščeniku dal dušo, telo.
Potlej so prišli kralji trije,
Gašpar, Melihor, Boltežar,
ino oni so k ofru prinesli
veroh, miro, čisto zlato.
Ino darujejo Jezusa,
tega kralja nebeškega.
Veseli se, Jeruzalem,
Jeruzalem, mesto lepo!
V tebi nam se je eden rodil,
ki bode kralj čez kralje vse.
O hvala tebi, Marija,
ki si nam dala Sina tvojega!

NARODNA

Tone Kralj: Rojstvo

Ča svetla zvezda

Obljubljena Beseda božja se je učlovečila, rojen nam je davno prerokovani Odrešenik. Tisočletja pričakovani in obljubljeni je med nami. Napovedovali so ga preroki, slavili angeli ob rojstvu, opisali zgodovinarji, da je res Sin božji. Napoved o Obljubljenem je šla kot goreča plamenica iz roda v rod, od tisočletja v tisočletje, dokler ni nastopil čas njegovega prihoda...

Prihod — Advent Gospodov. Poslednji prerok, največji med vsemi, njegov predhodnik mu je pravil pot. Že prihaja, pohitite s poslednjimi pripravami, prižgite plamenice za njegov sprejem. Od Nila do Jordana izvoljeni narod pričakuje Mesijo, vse človeštvo hrepeni po Njem. Izšel bo iz Izraela. Vse Izraelove žene sanjajo o tem, da bi bile izbrane za Njegovo mater. Izbrana je le ena, skromna, tiha in nepoznana. Skrit bo v tišini za veliko veselje in za veliko bolečino! Bog ne prepušča svojih izvoljenih naključju. Previdnost božja je določila, da sta se srečala na isti poti Marija in Jožef, ki sta se oba zaobljubila Bogu. Ne navaden primer v hebrejski družbi. Toda sveto le svetim pripada. Barve niso za slepce.

Pridi, ne mudi se, vse je pripravljeno! Če ni Boga, je svet navadna norost, človeštvo pokvarjeni kompas. Če pa je Bog, čemu težave v pojmovanju, da On ne bi mogel odbiti zakonov, ki jih je sam postavil človeškemu rodu. Marija ne zahteva znamenja, ve, da pri Bogu ni nič nemogočega. Devica bo spočela in rodila Sina, ki bo Jezus — Odrešenik. Fiat! Zgodi se! Glej, dekla sem Gospodova, naj se zgodi!

In zgodilo se je. Vesoljstvo se je zganilo. Ura se bliža. Jezus se mora roditi v Betlehemu, v revni Davidovi domovini. Tako je napovedano davno po preroku Miheju.

Ničemurni in pohlepni cesar Avgust ne misli na drugo kot na štetje, na bogastvo za svoje načrte. Ce-

Odrešenik prihaja

sar Avgust, ali ni tudi on hlapec? Z mečem doseženi mir vlada v njegovem cesarstvu. Avgust izrabljuje ta mir in ukaže ljudsko štetje in popis bogastva v cesarstvu. Palestina še ni rimska pokrajina, je le dežela pod rimskim varstvom. Delila pa bo zakon in usodo Egipta. Egipčanski dokumenti pričajo, da je bilo tam štetje po rodovih kot v Palestini. Dokumenti o štetju spravljajo v zadrego tiste, ki zavračajo evangeljsko poročilo o popisu. O štetju govori tudi sveti Luka, egipčovski dokumenti in Tacitovi Annali, v katerih je zapisano, da je Avgust lastnoročno zapisal na seznam: Seznam bogastva v cesarstvu, število državljanov in zaveznikov pod orožjem, stanje mornarice, pokrajin, kraljevstev, in rodov...

Štetje v Palestini

je potekalo po hebrejskem načinu po rodovih. Ker je bil Jožef iz Davidovega rodu, je moral v Betlehem, v Davidovo mesto. Pot ga je vodila skozi Judovsko puščavo. Tu in tam zelenica s palmami in pomarančami sredi poti, kjer beduinke polnijo svoje vrče ob izvirih žive vode. Pot vodi dalje mimo Rahelinega groba v Betlehem. Bliža se mestu, vse je živahno. Pred matičnim uradom vrsta ljudi, ki čaka na svoj red. Tudi tukaj kot v Parizu, Rimu in Moskvi vedno kakaj prednost za boljše. Ko naposled Jožef le pride na vrsto, pove v aramejščini svoje podatke: Jožef Rabban, mizar v Nazaretu, iz hiše Davidove; žena Miriam iz iste rodovine... Uradnik se nasmehne. Ta dva reveža, pa potomca osemnajstih kraljev! Ni se zavedal, da je zaradi njiju, zaradi teh dveh vrstic, ki jih je napisal na pergament, Bog mobiliziral njega, cesarja Avgusta, kralja Heroda, vse cesarstvo. Jožef je še plačal takso in prisegel resničnost podatkov.

Na poljano

Kje najti prenočišče? Betlehem je 777 metrov nad morjem. Decemberske noči so včasih že hladne. Mariji se bliža ura materinstva. Dolga pot jo je utrudila. Oba potnika odhajata z osličem v han. Na dvorišču, obdanem z lopami, je gneča ljudi in živali. Ni prenočišča zanj, pravi preprosto sveti Luka. Nerazpoložene? Prezir revežev? Tudi takrat kot danes bi se vkljub gneči našel prostor za uglednega in bogatega človeka. Vzhod je gostoljuben in prebivalci Betlehema so vsaj daljni sorodniki potnikov. Če bi bila bogata, bi njuno sorodstvo brž glasno raztrobili. Revščina pa zabriše sorodstvo. Marijino stanje ni primerno za nemir, ki vlada. v Betlehemu. Uboga potnika z veseljem sprejmeta povabilo pastirja, ki ju vodi iz mesta proti vzhodu k staji. Staja je bila izkopana v zemljo in skalo. Napol senik, napol hlev, kamor so se ob slabem vremenu zatekali pastirji s čredami. Tradicija je ohranila lego votline. Danes je ta votlina v Konstantinovi baziliki. Gorečnost svete Helene in brezbožnost sovražnikov jo še nista preveč izmaličila. Zvečer je okolica mirna. V dolini le pasji lajež, klici in petje pastirjev, ob spremljavi flavte. Nebo je zvezdno. Planota je mračna in pastir David čuva svojo čredo. Praznik luči je, hanuk, se bliža. Obhaja se spomin obnovitve oltarja, ki ga je obnovil Juda Makabejec. Po vseh judovskih sinagogah, po vseh judovskih hišah pojo nočoj veliki »hallel-Jehova se nas je spomnil«. To je dan, ki ga je naredil Gospod, blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem! V spomin na dan, ko je bil v Jeruzalemu spet prižgan sveti ogenj, mora biti razsvetljena vsaka hiša s tolikimi lučmi, kolikor je njenih družinskih članov in še z eno več, simbolom Mesije, ki mora priti. V tej sveti in razsvetljeni noči, ko je miroval vesoljni svet, je prišel med nas Pričakovani, Odrešenik, Mesija, večni Sin Očeta, Bog in Človek. Rodil se je v staji med živalmi, na senu in Marija ga je položila v plence in ga položila v jasli...

Mesto rojstva zaznamuje danes zvezda z napisom: HIC DE VIRGINE MARIA JESUS CHRISTUS NATUS EST — TU SE JE IZ DEVICE MARIJE RODIL JESUS KRISTUS.

Tu se je rodila nova civilizacija. Železni zakoni so vladali svet in vladajo znova brž ko pozabimo na veliko rojstvo v Betlehemu. Tedaj v resnici gorje šibkim in ubogim. Premagani so prepuščeni volji zmagovalcev, sužnji volji gospodarjev.

Prvi častilci

Pastirjem, ki so pasli svoje črede v neposredni bližini votline, je angel oznanil veselo vest, da se je v Davidovem mestu rodil Odrešenik. Mir ljudem na zemlji! Nova revolucija! Bog je rojen. Nebo se je zganilo in Detetu poiskalo prve služabnike. Izbralo jih je iz najnižje vrste, iz najnižjega socialnega razreda. Pastirji niso bili le revni ljudje, izraelski pismouki so jih celo izključili iz družbe, ker opravljajo roparski poklic. Kako naj torej ti kozji pastirji v svoji samoti razumejo tisoče površnih predpisov, ki so si jih izmislili pismarji in pismouki. Abraham in David sta bila pastirja. Toda ti Abrahamovi potomci so na to pozabili. Pismarji in pismouki ne morejo razumeti,

da so prav ti revni pastirji v svojem trdnem življenju ostali bliže Bogu, kot pa učeniki postav.

Pastirji so prvi hiteli da počastijo Dete. Aleluja, Jehova se nas je spomnil. Toda koliko skrivnosti! Bog pa otrok? Jehova, katerega ime izgovarjajo v strahu, je pred njimi kot otrok. Nerazumljivo! Da, težko umljivo. Kakor je bilo težko umljivo triintrideset let pozneje, ko so prisostvovali lomljenju Kruha, ko je bil Gospod znova med njimi, a v obliki Kruha.

In pastirji so se čudili. Čudili so se Betlehemčani. Ta Mesija, na katerega so čakali tisočletja je med njimi. Mir je stopil v duše ponižnih, v duše onih, ki so Mesijo sprejeli in si z njegovim prihodom niso obetali visokih mest.

Toda sreča in mir nista v stvareh temveč v dušah.

(A. Bessiéres, S. J.)

Vladimir Kos

Blažena noč

Jekleno se svetijo tračnice v cesti.
Nocoj na postaji le mačka stoji,
še stražnik odšel je.

Kot v tisti povesti,
kjer zemlja je polna božanskih ljudi.
A v zvezdah je tajna in v drogih ob cesti.
Pri svetem Andreju v zvonovih drhti.

Prav blizu z nebes se odtrgajo sanje,
prav tiho pobožajo staro srce.
Pri Tebi in meni začenja čakanje

do jutra, do svita, do Svetega dne.
Ko nič več z nebes se ne ločijo sanje.
Pri svetem Andreju registri beže.

Shranjeni robček

Koncertni uvod: Večer je,
globočja resničnost življenja. Med
krizantemami zahajavih sonc.

Trgal jih bom, za šopek, za
dar. Da nikdo srca ne ugame, poho-
jenega v tlak
skoz Tokio.

Nikdo. Le ti smeš ve-
diti. Uboga. Morda ne ve-
ruješ več

v šepetanje molitve skoz nič. O-
briši s shranjenim robčkom z rok
kri krizanteme.

LJUBIM

Ce srečaš na cesti reveža, ki steguje roke, ki je morda slep ali brez noge, ki je hrom, če mu radodarno vržeš liro v nastavljen klubuk, še ni rečeno, da storiš to iz ljubezni. Večkrat je temu vzrok usmiljenje, če ne naravnost preračunana kupčija: daš, da bi ti drugi ljudje dali, če bi kdaj moral ti biti na istem mestu; daš, da začutiš zadovoljstvo nad zahvalo, ki jo izreče proseči; včasih daš, da bi ti ne preklinjal matere, ki jo tako ljubiš; in če veruješ v Boga in onostranstvo, se lahko zgodi, da daš, da bi ti Bog stotero povrnil, da bi si prikupil stolček v nebesih.

Ce greš zdoma in na pragu poljubiš mater na lice, še ni rečeno, da si storil to iz ljubezni. Morda te k temu nagiba gola navada, morda misel, da si s tem pridobiš odpuščanje za vse, s čimer si jo užalil, morda veselje nad ugotovitvijo, da je na svetu še kdo, ki zate skrbi, ki te tolaži in te spodbuja.

Ce si o velikih praznikih, na primer o Božiču, v cerkvi in prisostvuješ čudovitim obredom v razkošni opremi, če prisluhneš petju na koru, če pogledaš obraze, ki so okrog tebe, čutiš, da te vse vabi k moitvi. In moliš. A ni rečeno, da delaš to iz ljubezni.

Ce je prijatelj v stiski in mu pomagaš, še ni rečeno, da ga ljubiš.

Kdaj boš torej kaj storil, kar ne bo omačevano od človeških slabosti, kdaj bo vzrok in smisel vsega delovanja le ljubezen?

Ko tako premišluješ, se ti zdi, da je vse, kar počnemo, noro, da je vse življenje velik nesmisel, da si res zaprt v »celici, ki nima ne oken ne vrat in suvaš z glavo v zid, v praznem upanju, da zagledaš luč.«

In vendar!

Želiš plesati z menoj?

»Pridi...« je zašepetala po telefonu in Andrej ji je veselo obljubil, toda sedaj ni bil nič več vesel. Žalostno je čakal, da vlak potegne s postaje in zbito opazoval težko, umazano, svinčeno nebo, ki se je s svojimi nabrekli oblaki skoraj dotikalo zemlje. Rahle kaplje dežja so polzele po šipah grdega vagona. Če bi mu bil samo eden rekel, naj ostane, bi ostal doma in ne bi sedel ves pobit in zmeden v sivem vagonu. Brat se je po dolgem času vrnil, on pa je zbežal in šel na ples, namesto, da bi sedaj sedela in govorila v svetli domači kuhinji. Ana pa bi bila gotovo jezna in bilo bi vse končano, toda Andrej se je tega bal in tako je sedel na vlak. Končno je ta vendar potegnul po razmočeni ravnini, kjer so se med vitki-mi cipresami vlekla megla.

Njemu nasproti je sedela skrušena ženica z drobnim, suhljatim obrazom. Nos se je zdel neznansko šiljast in prevelik za njen obraz. V naročju je tiščala zavoj in kazalo je, da bo vsak čas spregovorila. Andrej se je tega bal, ker mu ni bilo do govorjenja. Rad bi jokal, pa ni mogel, in ni hotel, ker bi se ljudem gotovo čudno zdelo, da mladenič joče in še kar tako brez razloga. Saj res ni imel prav nobenega razloga za jok: brata bo videl, zvečer ko se bo vrnil in čez uro bo videl Ano, ki se bo nasmehnila in bo jezna, ker je on vedno žalosten... Pa ni mislil dalje, ker je ravno tedaj ženica zavzdihnila: »Dežuje.« Andrej je pa moral pritrditi in pogledati skozi okno, čeprav je sklenil, da ne bo mislil na dež in ne na pusto pokrajino. »Vsakokrat, ko grem k sinu, dežuje,« je kmalu nadaljevala. Andrej je opazil, da ima motne oči, brez vsakega bleska ali lepote. »Gotovo je zelo trudna,« je nehote pomislil in skušal pogledati drugam. »Nesem mu peciva,« je ženica še vedno govorila in se ni brigala, ali jo kdo posluša, ali ne. Mogoče je hotela biti manj sama ali pa vzbuditi sočutje pri sopotnikih. Andrej se je spomnil, da je ob tem času brat gotovo že doma. Ženica je nenadoma obmolnila in piskajoče zavzdihnila. Kolesa vika so presunljivo zaropotala in Andrej se je tedaj zavedal, da ženica molči. Pogledal jo je in ji hotel z očmi povedati, da jo posluša, toda ženica je sklonila glavo. Sedaj je komaj začutil, da ga je ženica zmotila iz žalostnih misli in da bi ji moral biti hvaležen. Dež je za trenutek prenehal in pokazali so se tihi, pusti griči polni kamenja in krvavordečega grmičevja. Tako hudo je bilo Andreju pri srcu in mislil je, da mogoče ni samo njemu vedno tako čudno pri srcu. Zdelo se mu je, da sta se smeh in jok združila v neko meznano pošast, ki mu je razjedala mladost. Nikoli se ni smejal, kot njegovi tovariši; njegov smeh ni razigrano donel, otožno je odmeval v njegovi notranjosti in se v tisti meseni kletki spreminjal v jok, ki ni rodil solza. »Ti nisi kot ostali,« je vedno šepetala Ana in ga gledala s svojimi skrivnostnimi, rjavimi očmi. Večkrat je to tudi sam pomislil in če je skušal biti, kot vsi drugi, mu to ni nikoli uspelo. Njegovi prijatelji so znali govoriti in misliti, on pa ni mislil — vsaj ne tako, kot drugi. Vsaka njegova misel je bila strašno zmedena in nerazumljiva. Prav nič se mu ni zdelo čudno, če je rekel Ani: »Srečen sem...« in kmalu nato: »Tako me je strah, da bi jokal...« Ona pa je včasih napol ježno in napol veselo vzkliknila: »Kdo te pa razume?« Res je bilo to nemogoče, ker je bil podoban struni, ki ob vsakem najmanjšem tresljaju zapoje, pa ne veš, ali je to pesem ali jok, ali pa morda oboje skupaj.

»Nesem mu pecivo,« je po dolgem času ponovila ženica, kot da bi bila dolžna razlago, ker je prejel nenadoma prenehala. »Dvakrat na mesec ga obiščem. Veste, on je v bolnišnici...« Zadnje besede je zašepetala in Andrej ni vedel ali prav zato, ker jo to boli ali, ker ne bi rada prestrašila poslušalcev. »Kašlja in strašno je suh...« Mladenič poleg Andreja si je pomenjal roke in njemu se je to strašno zastudilo. Kako si more človek mencati roke, ko ta ženica pravi, da njen sin kašlja? Pa se je Andrej hitro zdrznil. Saj bo prav kmalu sam vprašal: »Želiš plesati z menoj?« in se ne bo več zamislil, da v neki veliki, preveliki sobi, mladenič kašlja in žalostno gleda svojo majhno mater, ki mu je prinesla peciva, da se bo malo zredil.

»Gotovo bo ozdravil, če je v bolnišnici in če ima tako dobro mater, da mu vsak mesec nosi pecivo,« je mladenič, ki si je ponovno pomenjal roke, potolažil skrušeno ženico.

»Oh, prav kmalu bo zdrav...« se je ta trudno nasmehnila in njen smehljaj je bil podoben pesmi upanja in vere v bodočnost. Andrej pa ni rekel nobene tolažilne besede, čeprav je dobro vedel, kako si jih je včasih sam želel. Niti tolažiti ni znal in njegovi upi niso bili nič kaj trdni. Če bi ji bil rekel, da bo njen sin gotovo ozdravil, bi mu nihče ne verjel, ker bi ga glas izdal, da v tistih besedah ni upanja.

Andrej je ponovno pomislil na brata. Zdelo se mu je, da je zelo sam v veliki kuhinji in da ga išče s pogledom. Iz misli ga je ponovno zbudil piskajoči vzdih male žene. Vlaku je še vedno drdral mimo puste, izmite pokrajine. Andrej je zakašljal. Zdrzil se je. Nenadoma se je umazani vagon spremenil v veliko belo sobo, kjer je on sam ležal v veliki beli postelji. Bila je zelo velika in on premajhen in presuh za ogromne bele rjuhe. Zraven je sedela mati in mu ponujala pecivo, on pa je kašljal in kašljal... in nenadoma je bruhnil kri. Razlila se je po velikih belih rjuhah, po belem podu, po belih stenah. Vse je že postalo krvavo. On pa je bruhal in bruhal in krvi je bilo še vedno dovolj v njegovem majhnem telesu. Razlila se je po nebu, po soncu, po temnem asfaltu. Obrazi ljudi so postali krvavi in plesalci pri Ani so gledali prestrašeno, kako se vroča, lepka tekočina širi po njihovih lepih oblekah. Samo mati in oče in brat se niso bali in tudi niso bili umazani od krvi. Bili so veliki in lepi. Mati je rekla: »Sedaj mu bo boljše.« Velika vrata, ki niso več bila bela, so se odprla in vstopila je Ana. Z zlatimi čeveljčki je pohitela k njegovi postelji in nič ni bila krvava in ne žalostna. Prijela ga je za roko in on je ni več izpustil...

Vlaku je škripajoče zavozil na postajo in Andrej se je nenadoma znašel sam v vagonu. Zbito je stopil na peron in opazil, kako ženica izginja v množici. Dež je štropotal po rjavih tračnicah in po vlaku. Nosači so se veselo prerekali pri otovorjenem vozu. Andrej pa bi bil najraje zajokal, pa je ponovno pomislil, da tega ne sme storiti.

Griša Mikuš

Nenaden tanek pramen svetlobe se razlije po obrazu, pramen, ki ga nisi opazil; poljub ustnic, da se nasmehnejo. Vidiš jih in v trenutku začutiš, da ti še tako skrita celica telesa zapoje; njen glas se zlije s tisoči, milijoni glasov v čudovito harmonijo, ki prevzame tvojo dušo.

Srce zahrepeni.

Sele tedaj dojameš, kako ti je duša zlita v popolno enoto s telesom, dojameš, da je v tebi sila, ki ji ni primere, ki lahko poruši zid, ki te obdaja. Preteklosti ni več, bodočnosti ne bo. Zato je močnejša sedanjost. Daje ti poguma, da lahko živiš od preteklosti in se opajaš z bodočnostjo. Spoznaš, da je vsako tvoje preteklo dejanje izviralo iz ljubezni, da bo vsako bodoče porojeno v ljubezni. In to spoznanje, ki je bilo v tebi, a ga nisi znal odkriti, poživi tvojo ljubezen do človeka in stvarstva, ki ti je odkrilo Boga. V svoji notranjosti zahrepeniš po Bogu, po vsem, kar je lepega in svetega, po trpljenju, ki očiščuje, po dejavnosti, ki te prenavlja, po popolnem življenju.

Sele tedaj dojameš neznamen drobec tiste neskončne veličine, Ljubezni. Sele tedaj lahko s prekipevajočo dušo izrečeš: Ljubim.

Jurij Slama

Majolka na mizi je bila nekdanj bistveni sestavni del slovenskega doma

Za praznike so hribi beli, s snegom pokriti

Marijan Štraus

Zimski motiv

Smeh
zlatih kraguljčkov čez bele poljane ...
Misli pijane
so modre svetlobe iznad gora.
Pa da sem kmet, ne v mestu doma,
zdaj podiral bi smreke vzravnane,
s konji jih vlačil čez strme gazi.
Čudom prisluhnil bi, ki godi
vsak dan se jih tisoč in tisoč nevidnih
v gozdu, za željne otroške oči.

Naša govorjena beseda

Zmeraj pogosteje se mi misel vrača k besedi. In vedno rajši jo imam.

Nekdo, ki živi povsem v tujem svetu mi piše, kako žal mu je, da ne more ujeti valov slovenske radijske postaje. »Tako sam sem!« toži.

Kako sam bi bil brez naše besede!

Zmeraj bolj razumen, kako niso mogli umolkniti tisti, ki so materino besedo zares iz vsega srca ljubili, pa čeprav so jih zastrupljali z mešanico olja in bencina. Zmeraj teže pa mi je za vsakogar, ki mu je ta beseda splahnela na ustnicah ali pa se spajdašila.

Včasih se naši ljudje sramujejo svoje govorice, ki jo imajo sicer radi, češ, da je narečje grdo. Pa ni tako! Vsako narečje je lepo, če je pristno in čisto. Govorica naših ljudi v različnih krajih ima različne izraze in različno melodijo. Vsaka je lepa. Niso pa lepe tiste besede, ki so popačene, ki imajo morda jedro povsem tuje, le končnica je naša. Izogibljimo se torej v svoji govorici izposojenk iz drugih jezikov!

Svoj jezik tudi ne smemo sproletarizirati, to se pravi, ne skušajmo mu dati za vsako ceno grobo obliko. Nekaterim je neprijetno govoriti v lepem jeziku in se trudijo s silo, da bi govorili kot hlapci.

Govorimo naravno! Ne pretiravajmo v finesah kot so včasih to delale kake romantične dame, ne zahajajmo pa tudi v grobosti.

Naš jezik ima svojsko melodijo. Te ne more čutiti tisti, ki se ga je morda naučil kot tujega jezika. Te ljudi takoj čutite, ko jih poslušate: govore morda celo pravilno, ali preveč pravilno, toda duha jezika, melodije in barve, globine in izraza si ne morejo osvojiti. Se manj seveda morejo druge naučiti.

Vsi pa, ki nosijo svoj jezik s seboj od tedaj, ko so prvič poklicali svojo mater in očeta in so izmolili prvo preprosto molitev v materinem jeziku pa vse do danes, je jezik del njihovega bistva. Beseda jim pōje, čeprav ni knjižna, a je korak do nje zelo kratek.

Zato naj zveni naša beseda v družinah, na vasi in v mestu, v šolah in na tramvajih. Ne zapravimo dragocene dediščine! In bogatimo jo! Skrbimo, da bo lepa! Vse drugače jo bodo cenili tudi sosedge če bodo videli, da je pristna in da ni bilo treba priti k njim na posodo po izraz.

Pripravimo tej naši besedi, njeni pesmi in globini, njeni lepoti in pristnosti čimveč praznikov v naših dvoranah na slovenskih večerih in dramskih nastopih. Zasněžene gore so daleč, deževni večeri so pusti, zato pa prinesimo svoj delež k prazniku najlepšega kar premoremo — k prazniku materine besede!

Razgiblјimo prosvetno življenje — in središče tega življenja naj bo naša lepa, povelšana beseda!

JOŽE PETERLIN

NAŠA TISKANA BESEDA

Za mesec katoliškega tiska

Ze nekaj let posvečamo mesec januar naši skupni pomembni nalogi: našemu tisku. Če je tisk pomemben za politične in kulturne zadeve velikih narodov, je nađ vse pomemben za našo narodno manjšino. Sami smo in brez pomoči. Morda je to dobro in prav, ker smo tako ostali svobodni in gremo po premo začrtani poti dalje. Toda za obrambo narodnih izročil, jezika in kulture ter krščanske civilizacije nam je tisk nujno potreben. Potrebni so nam časopisi, revije in knjige. Mi vse to imamo. Imamo Katoliški glas, naš tednik, ki nas redno seznanja z dogodki doma in v svetu; imamo kulturno družinsko revijo Mladiko, ki prinaša svežost v naše družine in vzgaja naše mlade literate; imamo Pastirčka, ki je prijatelj našim najmlajšim, imamo lastno Mohorjevo družbo, ki nam leto za letom pošilja koledar in druge knjige. Potem pa imamo še Knjižice, ki so kot rdeči signali, katekizem v življenje. Pogosto nas obiskujejo še drugi farni listi, kot »Naš vestnik«, ki nas seznanja z življenjem v župnijah. To je naš tisk na Primorskem, ki nam mora biti vsem pri srcu, da se razvija, da se širi, da prihaja med nas. Zato so potrebni delavci, ki bodo pisali in so najbolj potrebni brałci in kupci ter podpiratelji. To je veriga, v kateri je vsak člen nujno potreben, ker sicer verige ni več. Zato podpirajte, širite in branite naš tisk!

Papež Janez XXIII. je pred kratkim sprejel skupino katoliških časnikarjev, katere je opozoril na trojno dolžnost pri izvrševanju časnikarskega poklica: na strokovne priprave, na bratsko sodelovanje in na krščanski čut.

Rekel je :

STROKOVNA PRIPRAVLJENOST. Če je potrebna za izvrševanje vsakega poklica dolga in temeljita priprava, je ta potrebna tudi za poklic časnikarstva. Casnikarjem so potrebne: zdravniška nežnost, literarna zgovornost, juridična pristojnost in čut vzgojiteljske odgovornosti. Pri vsem tem pa se je treba varovati gole profesionalnosti. Katoliškega časnikarja mora voditi čut ljubezni, molitve in apostolata. Samo to posvečuje pred Bogom.

BRATSKO SODELOVANJE. Bodite enotni, pomagajte vernim in prepričanin katoličanom, da bodo ostali med seboj edini in da bodo imeli zaupanje v socialni nauk Cerkve in njeno zakonodajo. Največja nevarnost našega časa je, pravi papež, da smo večkrat nestrpni pred resnico, strpni pa pred zmoto.

KRŠCANSKI ČUT. Globok krščanski čut naj prežema vsa dejanja. Do vseh naj pride iskrenost in prepričanje, jasnost in zrelost idej in njih izražanje. Zaprt, prekomeren, napadalen in polemičen ton, ki ga srečujemo tudi v katoliškem tisku, nas često zaboli. Katoliški časnikar naj se varuje takega načina mišljenja in pisanja, ker tako trpi osnovni čut vlnudnosti, vzgoje, krščanskega načina, ki hoče prepričevati...

Ta papeževa navodila naj vodijo tudi naš tisk, da bo vedno v službi resnice, zvest branitelj narodnega izročila, v službi kulture in krščanske civilizacije.

—0—

Kot revija želimo posebej opozoriti na poslanstvo literarne revije med nami. »Mladika« je edina slovenska revija na Primorskem. Okoli sebe zbira mlade talente, ki so izšli iz dijaških in mladinskih listov. V oblikovanju in rasti mladega pisateljskega rodu je pomembnost revije komaj mogoče dovolj poudariti.

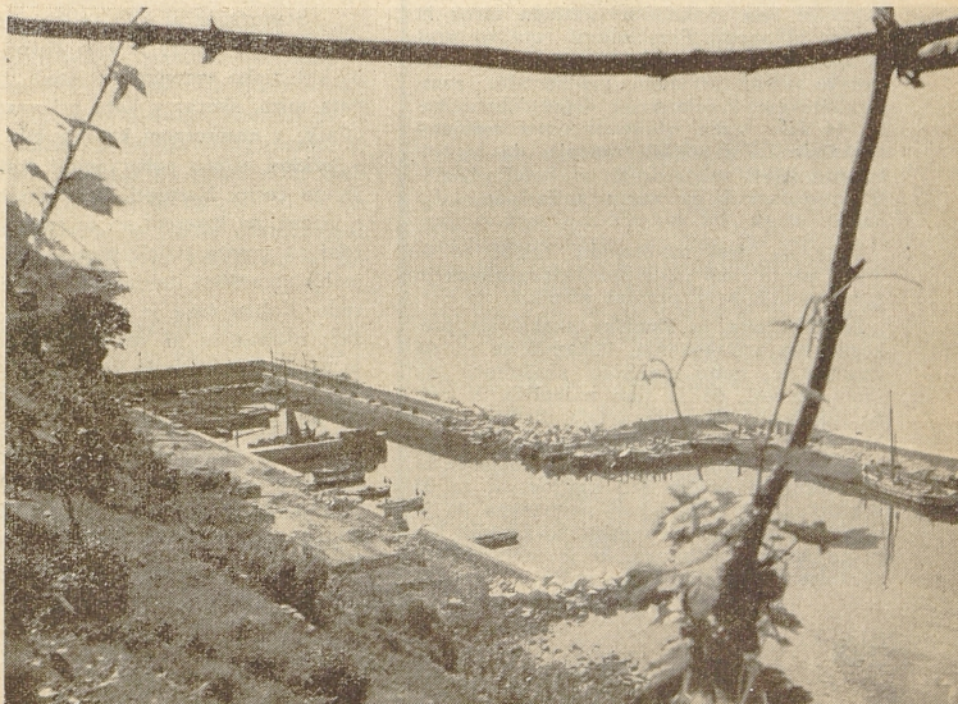
Ali ne bi bilo mogoče v januarju — v mesecu katoliškega tiska — narediti še nekaj več prav za pisateljski rod?

V mislih imamo literarne nagrade. Slovenci v Argentini imajo svojo Slovensko kulturno akcijo, ki je v nekaj letih ustvarila v izredno težkih razmerah pravi kulturni čudež. Kulturna akcija podeli vsako leto literarno nagrado. Ali ne bi bilo mogoče najti med Primorskimi Slovenci nekaj mecenov, ki bi prispevali za tako literarno nagrado tudi pri nas? Podelili bi jo za Božič. Mnogi Slovenci so zaposleni s svojim vsakdanjim delom, skoraj nimajo časa za probleme, ki trkajo na vrata vsakega doma. So pa zavedni Slovenci in jim je Slovenska beseda pri srcu. Radi imajo mladino. Veseli so je, če zapoje, kakor so oni nekoč peli. Veseli so, če zna napisati nekaj. Vse tiste dobre ljudi prosimo, naj idealno mladino podpro.

Ustanovimo skupno BOŽIČNO LITERANO NAGRADO! V vsaki decembrski številki naše revije bomo razglasili najboljšega primorskega mladinskega pisatelja in pesnika. Posebna komisija strokovnjakov ga bo izbrala.

Vabimo prijatelje mladine in lepe besede, da prispevajo v sklad za božično literarno nagrado!

MAKS SAH

Ob morju pa dežuje, dežuje... Križki portič je kot umit za praznik

Beg V NOVOLETNO JUTRO

KOLLWITZ SALVATORE

Flak se je škripaje in neznansko leno pomikal čez kraško planoto proti Postojni. Bil je zadnji večer 1941. leta. Corrado je sedel v mračnem kotu skoraj praznega voza. Obraz mu je bil žalostno zaskrbljen, bled in shujšan. Njegove oči so kakor odsotne strmele v praznino, ki ga je obdajala na znotraj in na zunaj, kakor da bi iskale tolažbe, iskale nekaj, kar je izgubil in ne najde več. Kadarkoli so zacvilila vrata in je kdo vstopil v voz, se je zdrznil, se še bolj stisnil v kot pri oknu in s preplašenimi in vprašujočimi očmi pogledal prišleca. Samemu sebi se je zdel kot zločinec, ki beži pred kaznijo in v vsakem človeku je videl zasledovalca, ki ga bo spoznal in prijel.

Pogled se mu ustavi na velikem rjavem kovčku iz ponarejenega usnja, ki ga je bil položil na polico. Rahel, grenko sladak nasmeh mu prešine ustnice. Koliko lepih reči je zaprtih v njem, reči, ki jih je ustvaril z delom svojih rok, reči, namenjenih njej, ki jo ljubi in ki ne ve, da se vrača k njej. Se pred nekaj dnevi je pisala, da pričakuje v kratkem dovoljenje za potovanje. Veselil se je njenega prihoda, toda naključje je prevrglo vse načrte. Zdaj se vrača k njej skrušen, potr in razočaran.

Pred nekaj meseci je bilo še vse drugače. Spomladi ga je zajela vojna v tujini in ga vrgla na cesto v brezdelje in tedaj se je po dolgih letih odsotnosti vrnil domov, v Trst k materi, ki je skoraj ni več spoznal. Bila ga je zelo vesela. Po nekaj dneh je našel tudi že zaposlitev v nekem podjetju blizu Rdečega mostu. Zgodaj je moral vstajati, kajti pot od »Novih hjš« nad Elizejskimi poljanami, kjer sta stanovala z materjo, je bila dolga. Najraje je hodil peš, celo v burji in dežju. Tudi mati je vstajala zgodaj; navadno še pred njim. Odhajala je na delo v pristanišče, kjer je bila za kuharico v delavski kuhinji. Zvečer je prihajala pozno in le takrat sta se videla in se utegnili pogovarjati ob pogrjnjeni mizi, na kateri je bilo kljub vojni še dokaj dobrot.

Stanovanje ni bilo veliko; pravzaprav je bila ena sama, še precej velika soba, v kateri je bilo dovolj prostora za zakonski postelji, za omare in kuhinjsko opremo. Na sredi, ob koncu postelje je bila velika marmornata miza, skoraj v kotu pri vratih pa je bil v steno vzdignjen in zaprt štedilnik; v nasprotnem kotu je bilo kamnito korito za umivanje. Edino okno, s težkimi zeleno pobarvanimi polknicami, je gledalo na lepo in malo prometno cesto. Nasproti, nekoliko bolj v bregu, je stala nizka lična stavba z vrtno, na katerem so se spomladi bohotali rožnato cvetoči divji kostanji; zdaj so seveda štrlele proti nebu le gole veje brez življenja. V tisti stavbi je bil nameščen italijanski otroški vrtec, kamor je nekoč zahajal tudi Corrado. Koliko časa je že preteklo od tedaj? O tem ni vedel Corrado ničesar; ničesar se ni več spominjal. Ni se spominjal niti očeta-mornarja, ki je zapustil družino in se izgubil v svetu. Vse to in drugo o družini je zvedel od matere. V dolgih jesenskih in zimskih večerih sta sedela za mizo ob čaši črnega istrskega vina. Mati je imela vedno polne roke dela in med delom mu je neprestano govorila in ponavljala pogosto iste reči, kot bi ga hotela o vsem tistem prepričati. Corrado jo je poslušal, ji prikimal, vendar pa ni bil popolnoma prepričan o resničnosti vseh neštevilnih zgodb iz družinskega življenja. Včasih se mu je zazdelo, da ni odkrita in poštena. V njenem pripovedovanju je bilo več zagovarjanja same sebe kot pa ne

PLANICA

Leta 1932 so sklenili, da bodo tudi v Sloveniji zgradili smučarsko skakalnico, ki bi dovoljevala skoke do sedemdesetih metrov. Ta daljava je bila takrat meja za najboljše skakalce. Začeli so iskati prostor, kjer bi bile ugodne snežne razmere in bi bila v bližini tudi železniška postaja, kajti računali so na velike, celo mednarodne prireditve. Za ta prostor so izbrali Planico. Pokojni inženir Bloudek je sam izbral mesto ter pripravil načrt. Leta 1933 je bil prostor dokončno izbran in inženir Bloudek je pričel s kopanjem in čiščenjem prostora. Medtem je bilo svetovno prvenstvo v Innsbrucku, kjer so najboljši smučarski skakalci dosegli že rezultate nad 70 metri. Ta novica je dala inž. Bloudeku novo zamisel, kajti v glavo mu je šinilo: ko bomo mi dokončali skakalnico bo ta premajhna za mednarodne tekme. Tako so dela le počasi napredovala in zaradi pomanjkanja denarja celo prenehala. Toda pozimi leta 1934 je bila končno skakalnica dokončana. Prvotno je bila skakalnica zgrajena samo iz zemlje in snega. Prav zaradi tega so prvi skakalci menili, da ni pravilna in da ne ustreza vsem pravilom mednarodne smučarske zveze. Začele so se dolge debate, kako bi bilo treba izboljšati novo zgrajeno skakalnico. Eni so bili mnenja, da je treba podaljšati zalet, drugi so hoteli dvigniti most, tretji ga zopet znižati in tako dalje.

Toda na prvi mednarodni tekmi so ji odbili napravljeni podaljšek in skakalnica je zopet dobila svoj prvotni profil.

Že prva leta je Planiška skakalnica prekosila vsa pričakovanja. Pokazalo se je, da imamo ne samo največjo skakalnico na svetu temveč, da je tudi najboljša. V petnajstih letih odkar je držala planiška skakalnica vse svetovne rekorde, je bil svetovni rekord izboljšan od 87,5 metrov na 120, torej za polnih 32,5 metrov ali za 36 odstotkov. Še mnogo bolj pomembna pa je okolnost, da smo s to pripravo zgradili popolno športno pripravo, ki je nudila vsem skalcem priložnost za najvišje športne

pristranske resnice. Sicer je Corrado ni nikdar spraševal po njeni ali očetovi preteklosti, ne kdo je kriv, da se je družina razbila in raztepla po svetu. Res je, da ni imel do svoje matere tistih sinovskih občutkov, vendar je skušal biti vljuden in dober do nje in ji pomagati. Čutil pa je, da je tudi on, čeprav sin, materi nekam tuj. Zato je bilo nujno, da sta se oba skrivala za lažno krinko občutkov, ki jih v resnici ni bilo, ker so že davno pozebli in zamrli. Resnično odkritosrčne besede ni bilo iz materinih ust. Zato je bil žalosten in razočaran, razbilo mu je ideal o srečnem družinskem življenju, ki si ga je tako neizmerno želel. Hrepenel je po domu, zdaj je bil doma, in vendar se mu je zdelo, da ni doma, da to ni njegov dom, da to ni njegova mati, ki je imela na steni poleg velikega ogledala obešeno sliko Duceja, v črni uniformi s črno kapo na glavi, na kateri se je blestel povezan snop s sekiro, in katerega srepi pogled in naprej štrleče ustnice so ga spremljale na vsakem koraku. Če jo je vprašal, čemu ta slika, se mu je nasmehnila in skomignila z rameni, kot bi hotela reči. »saj ne škoduje nikomur in... nič se ne ve, kaj vse lahko še pride.« In tako je Duce visel naprej na steni v lepem rjavem lesenem okviru v družbi materine slike izza mladih dni, ki je visela nekoliko više nad njim.

Nekoga dne pa so Corrada odpustili. Zopet je bil na cesti. Vsak dan so izginevali mladeniči njegovih let in tudi mlajši na nenasitno fronto in Corrado je s strahom pričakoval, kdaj bodo odkrili tudi njega. Vendar pa se ni nič zgodilo. Jesenski dnevi so bili enolični in pusti. Kadar je bila huda burja, je vstajal z materjo in jo spremljal po strmi stezi čez Elizejske poljane do ladjedelnice. Zvečer pa jo je spet čakal pri železniškem mostu in ji pomagal nesti težko torbo. Vedno bolj je čutil, da ji je v breme. Dela ni bilo mogoče najti nikjer in mati je postajala čedalje bolj redkobesedna, kajti ni imel denarja, da bi lahko prispeval k gospodinjstvu; vedel pa je tudi, da je mater presneto malo stalo njegovo vzdrževanje, kajti vso hrano je prinašala iz delavske kuhinje — in to zastonj. Večeri so bili tihi, v zraku je ležala neka mučna napetost. Zdaj zdaj bi se moralo razpočiti.

Tiste dni pred božičem je imela mnogo dela in bila je seveda izmučena in živčna. Tudi na sveti večer je prišla domov kot navadno. Pogrnila je mizo z belim prtom in pričela pripravljati svetononočno večerjo — vsaj morala bi biti taka, v resnici je bila le skromna večerja, kakršna je bila lahko le med vojno. Pa tudi sicer ni bilo čutili tistega pravega, svečanega vzdušja, ki zajame ljudi ob tako velikem in lepem prazniku. Soba je bila kot vedno pusta in neprijazna. Nič božičnega dreveščka, nič jaslic, niti ene cvetlice ali zelene smrekove vejice, niti ni dišalo po kadilu, niti ni bilo slišati pritrkavanja zvonov iz bližnje cerkvice. Govorila je malo. Bilo je hladno, čeprav je gorelo v štedilniku nekaj iz mokrega časopisnega papirja zvitih kep, posušenih na soncu in je pokal divji kostanj, ki sta ga nabrala v jeseni. Medtem ko je na plošči počasi vrelo in cvrčalo, je potegnila predal iz kuhinjske omare, vzela nekaj papirjev in kuvert, neko knjižico, si nataknila zlato obrobljena očala ter začela pisati in računati. Na mizi je ležala tudi kuverta z »božično nagrado«, ki jo je prinesla domov tisti večer. Miza je bila polna papirja, starih pisem, podobic svetnikov, še star moglek je bil vmes in črn oguljen molitvenik. Corrado je mater molče opazoval in zdelo se mu je, da se računi dobro ne ujemajo. Končno ga je naprosila, da ji pomaga. Toda na materin način računanja se ni spoznal in trajalo je nekaj časa, da sta se sporazumela. Medtem ko je zbiral iz kupa vsemogoče listke, popisane s številkami, jih primerjal in računal, si je dala mati opravka pri loncih. Kuverta z »božičnico« je ležala nedotaknjena še vedno na mizi. Končno je Corrado utegnil napraviti nekaj red v številkah.

Večerja je bila pripravljena. Mati je zopet pospravila vse tiste papirje v predal; mimogrede je še zmečkala nekaj papirjev in jih vrgla na ogenj. Ko sta povečerjala, se je nenadoma spomnila na kuverto z »božičnico«. Iskala jo je po omari, nič. Odprla je predal, stresla vse zopet na mizo in prebrskala vsak papir: spet nič. Kuverte nikjer. Nastala je mučna tišina. Corrado si ni znal razložiti izginotja kuverte z denarjem. Saj sta bila vendar sama in kuverta je bila malo prej še na mizi. Materi se je zmračil obraz. Iskala sta molče: pogledala sta pod mizo, pod omaro, pod posteljo, dvignila preprogo — nič. Izginila je. Obstala sta si nasproti in se vprašujoče gle-

podvige, obenem pa jih ni izpostavljala tveganju. Upoštevatvi moramo, da so si pred Planico na največjih svetovnih skakalnicah, kot na primer Vilars, Maloja, upali skakati le nekateri najboljši posamezniki, svetovni prvaki iz Norveške in da so dosegali daljave le okrog 85 metrov. Številne tuje skupine, ki so pred vojno in po nji tekmovale na Planici, njihovi rezultati in izjave potrjujejo, da imamo v Planici najboljšo in največjo skakalnico na svetu. Ves čas odkar stoji v Planici skakalnica rezultati potrjujejo njeno kvaliteto. Planica je bila veliko presenečenje v svetu, naletela pa je tudi na hud odpor. Vendar njeni nasprotniki niso uspeli, kajti vsi doseženi rezultati samo potrjujejo njeno kvaliteto.

Za veliko skakalnico je bilo treba izkopati 5800 kubičnih metrov zemlje in kamena, približno toliko, kolikor je bilo treba izkopati zemlje za gradnjo bloka z nebotičnikom v Ljubljani. Razen tega pa je bilo treba izkopati 600 kubičnih metrov žive skale, za kar je delal kompresor dva meseca. Za leseno konstrukcijo, ki je v zaletu dolga 146 metrov in visoka 15 metrov, v doskočišču pa skoraj 60 metrov dolga, je bilo treba 17 vagonov lesa, ki so ga v poldrugem metru globokega snega sekali in spravljali z vrha Mecesnovca. Smreke so bile po izpovedi domačinov tudi po sto let stare. Pri delu je bilo zaposlenih dvesto delavcev, ki so skupno opravili 60.000 delovnih ur.

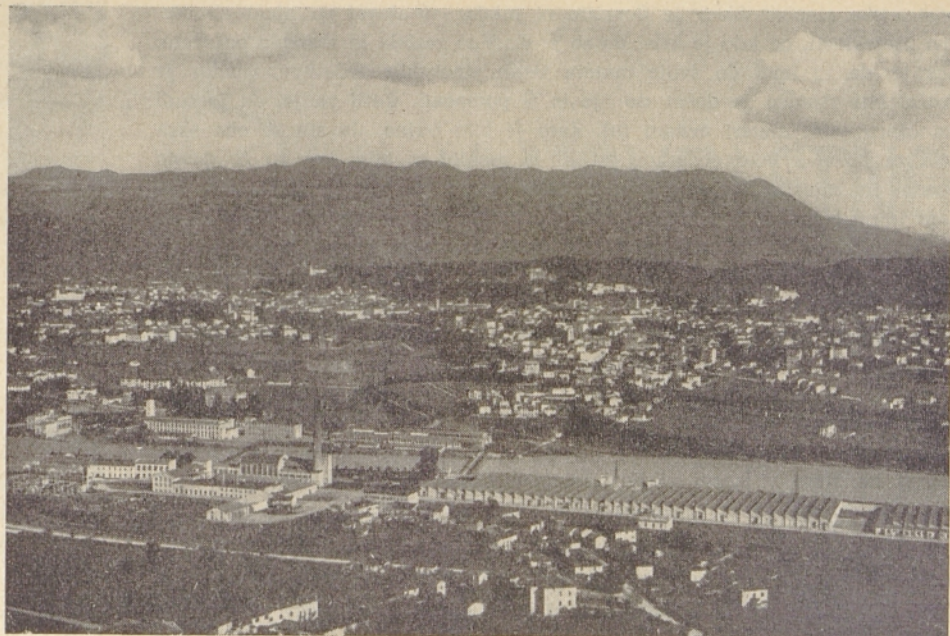
Višinska razlika skakalnice od starta pa do izteka znaša 155 metrov. Višina startnega mesta od mosta znaša 65 metrov, most sam je štiri metre visok, leži pa 86 metrov nad iztekom. Zalet je dolg 146 metrov širok pa 5 metrov in nagnjen pod kotom 36 stopinj. Dolžina doskočišča znaša 124 metrov širina pa se giblje med 20 in 24 metri.

Po tej prvi skakalnici so postavili še dve, ki sta prav kakor prvo delo inženirja Bloudeka. Druga je 80 meterska in je bila zgrajena leta 1949, ki so jo potem preuredili v znano mamutsko skakalnico, ki dopušča skoke do 140 metrov.

Od leta 1934 do 1950 je bilo v Planici doseženih 585 poletov od 80 do 121. Od tega pa je bilo kar 17 skokov, ki so presegli značko 110 metrov.

Saša Rudolf

Gorica póje

In vendar je nekaj najčudovitejšega pesem. Na mnogih krajih se je umaknila tista lepa, pristna narodna melodija ritmični popevki. Na Goriškem ne. In tega smo veseli. V mestu in na vasi še vedno doni pesem, ki ji ni primere.

Da je tako, je dokaz veliki pevski koncert v Gorici, ki je bil 27. novembra. Veliko priznanje je treba izraziti *Zvezi slov. kat. prosvete v Gorici*, ki je tudi letos koncert organizirala. Ta prireditev znova kaže, kako veliko poslanstvo ima ta osrednja prosvetna ustanova in kako plemenito ga izpolnjuje. Brez njene iniciative prav gotovo tega skupnega nastopa ne bi bilo.

Na koncertu se je vsak zbor predstavil s tremi pesmimi.

Najprej je nastopil zbor »*Lojze Bratuž*« iz Gorice pod vodstvom prof. Fileja. Za njim oktet »*Planika*«, ki ga vodi F. Valentinčič. Kot tretji je bil na vrsti zbor iz *Standreža* pod vodstvom M. Debenjaka. Zbor iz *Doberdoba* pa je pod vodstvom A. Ferletičeve zaključil prvi del.

V drugem delu je nastopil najprej mladinski zbor iz *Pevme* pod vodstvom F. Valentinčiča. Sledil mu je zbor iz *Rupe* z dirigentom N. Pavletičem. Nato je nastopil moški zbor iz *Jazbin*, ki ga vodi Z. Klanjšček. Kot zadnji je nastopil zbor iz *Stevejana* pod vodstvom H. Srebrniča.

O vsakem izmed zborov bi lahko napisali resnično lepo priznanje. Pevci in dirigenti so vložili v pesmi mnogo truda in ljubezni. In ljubezni! Iz te pa raste vse. Ne moremo nič drugega, kot iskreno častitati vsem dragim pevcem in vsem vasem in Gorici, da ima take ljubitelje pesmi. Za vse, ki so bili na koncertu, je bil to nepozaben popoldan.

Tržaški obiskovalec

dala. Iz materinih oči se je zabliskalo, stegnila je roko proti njemu in mu zabrusila v obraz:

»Ti si jo vzel! Nihče drug kot ti! Saj ni nikogar tu razen naju in kuverta je bila na mizi!«

Corrado je obstal z odprtimi usti. Skušal je odgovoriti, toda glas mu je zastal v grlu. In končno, kaj naj bi dejal, kako bi jo prepričal, da je ni on vzel. Kako bi jo prepričal, da je morda malo prej po pomoti vrgla kuverta z denarjem in drugimi papirji vred v ogenj. Ne bi je bilo mogoče prepričati in tudi ni skušal tega. Preveč ga je zadela materina groba obtožba. Vse prej bi pričakoval, vse drugo bi laže prenesel, toda da ga je prav mati obdolžila tatvine, tega ni prenesel. Brez besede se je spravil v posteljo in se pokrnil z odejo čez glavo. Bilo mu je nedopovedljivo težko. Premišljeval je vso noč; končno se mu je porodila edino pametna misel, da je najbolje, da se umakne, da gre proč, daleč proč...

Komaj so minili prazniki, je odšel v mesto na policijo, da bi mu izdali potno dovoljenje. Pošiljali so ga od urada do urada, toda nihče ni vedel ničesar, nihče ni bil pristojen. Pregledovali so njegovo potno dovoljenje, ga obračali, mu zastavljali razna vprašanja, nazadnje pa zaključili:

»Niente da fare. Torni domani, dopodomani, vedremo, forse!«

Izmujen in obupan se je vračal domov, vedno po isti poti. In nekega dne, ko je zamišljen stopal po cesti, mu je pogled obvisel na neki nizki stavbi. Nad vrati je bilo zapisano: Vojaški urad. V tistem trenutku mu je šinila v glavo obupna misel: »... Kaj ko bi se prijavil k vojakom, nekega dne ga bodo gotovo odkrili.« Gledal je v napisno tablo in okleval. Videl se je že v vojaški obleki nekje v Afriki ali na kaki drugi fronti. Ne, ne za to je še vedno čas. Razen tega se on tudi ni nikdar navduševal za orožje, še manj pa za vojno. Pospešil je korak in se oddaljil, da bi ga misel ne premamila. Dnevi so minevali in nič se ni spremenilo. Z materjo nista skoraj nič govorila. Molče mu je stregla, molče sta jedla. Nista se niti pozdravljala.

Bil je predzadnji dan leta. Corrado je sedel doma pri mizi; prelistoval je svoj potni list in si ga ogledoval. Ves je bil popisan in popečaten. Na hrupnem sivem papirju so se pečati slabo odražali in tu pa tam so se celo križali. Nenadoma se mu je posvetilo: »Kaj ko bi ponaredil pečat, oziroma popravil ali bolje, dodal eno številko in tako bi bilo dovoljenje podaljšano?! In — če ga odkrijejo? Ustrelili ga menda ne bodo zaradi tega!«

Nekaj časa se je boril sam s seboj, vendar pa je želja po begu bila močnejša od morebitnih posledic zaradi potvorjenega pečata. Poiskal je pro-

zoren papir, pritisnil potni list na okensko šipo in prerisal zelo točno številko; nato je počrnil s svinčnikom zadnjo stran prozornega papirja in z nekoliko tresočo se roko prerisal številko datuma na določeno mesto. Uspeh je bil naravnost čudovit. Barva se je popolnoma ujemala in na pravo oko se sploh ni moglo ničesar opaziti. Z radirko je nekajkrat potegnil po ostalih pečatih tako, da so se datumi komaj vidno odražali. Še enkrat je pazljivo pregledal opravljeno delo in zadovoljen nasmešek je ožaril njegov mračen in izmučen obraz.

Drugo jutro je mati zopet odšla brez pozdrava. Ni ji omenil ničesar o nameravanem odhodu. Pospravil je vse svoje imetje in prihranke v kovček in po kosilu položil ključ in poslovilno pismo na mizo, se še enkrat ozrl po sobi, na materino sliko in na Duceja, ki ga je gledal kot bi ne odobral njegovega dejanja, tiho zaprl vrata in se neopazno izmuznil iz hiše ter hitel na glavno železniško postajo.

Vlak se je škripaje ustavil. Sunek je zdramil Corrado iz premisseljanja. Tedaj je šele opazil, da je že trdna noč. Od nekje je čul glas železničarja, ki je naznanjal, da so v Postojni. Corrado je vstal, se pretegnil, stopil k oknu in ga nekoliko odprl. Val mrzlega zraka je udaril v voz, v katerem je bilo kljub temu, da ni bil kurjen, topleje kot zunaj. Postaja je bila skoraj v temi. Le tu in tam je nihal kak železničar s svetilko in slišal so se nerazumljivi kliči. Pogled mu je zaplaval proti nebu, ki se je bočilo visoko nad njim in na katerega črnomodrem prtu je pomežikovalo nešteto malih in velikih zvezd. Zaprl je okno, se vsedel in napeto poslušal in čakal. To čakanje se mu je zdelo neskončno. Mrka svetloba je metala čudne in pošastne sence po železniškem vozu. Nič se ni premaknilo. Slišalo se je rahlo dihanje maloštevilnih potnikov in sem in tja kak globok vzdih ali šepet. Corrado se je zdelo, da so oči vseh uprte vanj, kakor da bi nekaj pričakovali. Po dolgem času je zaškrtal pesek pred železniškim vozom. Čutil je, kako se je nekdo zavihtel v voz, koraki so zabobneli in skozi vrata se je prikazal človek v civilni obleki.

»Signori, buona sera!«

»Buona sera,« je polglasno zašumelo po vozu.

»Documenti, per favore!«

Corrado je bil za trenutek zmeden. Potem pa se je dvignil iz kota, segel s tresočo se roko v jopič in položil v iztegnjeno roko agenta svoje potno dovoljenje. Ko je agent odšel, je zopet zavlada tišina. Corrado je zopet sedel v kot in si živčno prižgal cigareto. Še nikoli v življenju se mu ni zdela tako strašno dolga: bolj ko je kadil, več je je bilo. Pokadil je morda dve, tri... Končno je zopet zaškrtalo pod oknom. Zabobnelo je in že so se odprla vrata:

»Signor Corrado Berti!«

Corrado je zastala sapa. Srce je čutil v grlu in v prvem trenutku ni vedel, ali mu bobne kolesa vlaka pod nogami, ali je to le njegovo srce. V trenutku so mu preleteli možgane dogodki zadnjih dni: v šipi je zagledal sebe, kako potvarja datum na potnem dovoljenju. Odkrili so ga, končano je, si je mislil.

»Signor Corrado Berti,« je močneje in nekoliko nestrpno ponovil agent.

»Sono io,« se je plaho oglasil iz kota Corrado. »Scusi, mi sono addormentato.«

Agent je stopil bliže, podržal odprt potni list pod medlo žarnico, pogledal Corrado v obraz in mu ga brez besede izročil.

»Grazie!« je skoraj zašepetal za agentom, ki je bil že pri naslednjem potniku. Stal je še vedno na istem mestu in ni mogel verjeti. Počasi je odprl potni list in pogledal pečat. Vse je bilo v redu. Ničesar niso opazili. Vtaknil ga je v žep in sedel v kot. Obšlo ga je blaženo občutje sreče in zadovoljstva. Pozabil je na vse gorje in pozabil je celo, da se pelje že v novo leto. Rahlo pozibavanje voza ga je uspavalo. Ko se je prebudil ob močnem sunku, ga je pozdravilo sončno novoletno jutro.

„DREVESA UMIRAJO STOJE“

Druga letošnja premiera Slovenskega gledališča, Casonova drama »Drevesa umirajo stoje« je bila ena najlepših predstav v zadnjem času. Če se je čutil velik upad elana in moči ansambla v preteklih mesecih, se zdi, kakor da se je z zadnjo predstavo gledališče spet dvignilo in stopilo na pot, ki jo pač mora hoditi vsaka poklicna gledališka ustanova.

Ni dvoma, da je k temu vzponu bistveno pripomogla režiserka *Balbina Baranovič Batelino*, ki je kot gost z njej lastno pretehtanostjo, doslednostjo in vztrajnostjo pognala tek predstave in ji dajala zmeraj znova življenjski ritem. Ta ritem je rahlo zaostajal le tam, kjer si niso mogli še igralci zadosti osvojiti besedila. Posebej je bilo čutiti zastoje v negotovosti besedila gospoda Balboa, delno pastorja, sem in tja Maurizia in nekaterih drugih. Vendar se je igra kmalu dvignila in postala posebej z nastopom *Elvire Kraljeve* prava poezija. In tu je druga zasluga za uspeh: Kraljeva je kot velika umetnica blagodejno vodila naenkrat vso igro in ji dajala nenavadno topli in žlahten pridih. Morda sta prav ti dve umetnici spet dvignili tržaško gledališče: ena z velikimi pedagoškimi in režijskimi sposobnostmi, druga pa s svojo igralsko silo, obe pa z neizmerno ljubeznijo do gledališča in s popolno predanostjo gledališki umetnosti.

Vendar ne bi hoteli zmanjšati deleža pri uspehu tudi ostalim igralcem. Posebej je bila lepa igra Mire Sardočeve v Isabeli in Jožka Lukeša v Mauriziu. Iz razdalje se naravno in neprisiljeno bližata drug drugemu in se končno srečata. Lepo zunanjo podobo gospoda Balboa je ustvaril Modest Sancin, pa tudi manjše vloge so skrbne in izdelane. Manjši spodrseljaji manjših vlog se v senci velike igre Elvire Kraljeve izgube. Obenem pa gledalec lahko čuti, kjer igra srce in duša, kje pa govore samo usta.

Drama, ki kaže v prvem dejanju vse kaj drugega kot tisto globino, v katero se požene kasneje, osvaja s svojo etiko in s tisto preprosto življenjsko modrostjo, ki je večna in katere nositelj je pač tak pošten in žlahten človek kot je babica. Že davno znane stvari dobe v tej drami nič drugega kot človeško veljavo in prijetno je, da se je svet nekje na poti v pogubo ustavil. Tudi moderni čas, ki govori iz vsega ambijenta, kakor ga je smiselno in okusno ustvaril scenograf, arhitekt Sveta Jovanovič.

»Drevesa umirajo stoje« je drama, ki jo bodo z užitkom gledali tudi gledalci izven mesta. Elvira Kraljeva je prinesla v svoje rodno mesto lep, zrel umetniški dar za Božič in gotovo so ji Tržačani za to hvaležni.

Jože Peterlin

Nastanek in pomen

jaslic

Med najlepše navade krščanstva spada prav običaj postavljanja božičnih jaslíc z Detetom, Marijo in Jožefom v staji, jaslí, voličkom in osličkom, pastirčki, Tremi modrimi, mahom, skalami, zvezdo repatico in vsem, kar spada še zraven.

Vsake jaslice so lepe, pa naj se nad njimi bočijo puščavske palme ali pa smrekove vejice naših gozdov. Povsod, kjer se je ustalilo krščanstvo, se je udomačila tudi navada jaslíc, od Jutrovih dežel, kjer se je zgodilo to, kar pripoveduje apostol Luka v svojem evangeliju o sveti noči, pa preko Rima do zasneženih severnih pokrajin, pa preko ekvatorja v tropske dežele, na Kitajsko, Japonsko, Avstralijo in Ameriko. Povsod dobe jaslice nekaj svojskega, obenem pa ohranijo to, kar je vsemu človeštvu skupnega. Motiv Svete družine, ki je zgleđ vsem človeškim družinam, so povsod okrasili in tolmačili po svoje. V naših krajih ima Marija ruto, kot naše matere, na Kitajskem je oblečena v svilo, v Ameriki v konfekcijsko obleko. Stalico obdaja pokrajina, podobna deželi tistih, ki so jaslice postavili.

Kdaj so začeli jaslice posatvljati, ni točno znano, toda brez dvoma je ta običaj star toliko kot je stara krščanska upodabljaljoča umetnost. Spočetka so imeli samo podobne, toda sčasoma vernemu ljudstvu to ni zadostovalo, hoteli so bolj plastične, neposredno življenjske predstave. Tako je nastal helvček z kpci, bodisi iz lesa, bodisi iz kovine ali kamna, in liki so bili včasih prav poslikani.

Iz trinajstega stoletja imamo prva pisana poročila o postavljanju jaslíc. Najprej so jaslice postavljali po cerkvah, kasneje so pa prišle tudi v domove družin. Posebno se je razvnela umetnost jasličarstva v renesansi. Takrat so najboljši kiparji in slikarji posvetili temu motivu svoje sposobnosti. Tako so po italijanskih in južnonemških cerkvah nastale mogočne jaslice, ki jih še danes občudujemo. Se danes spada med obiskovanje cerkva in ogledovanje jaslíc med najlepša doživetja.

Slovenci smo obenem s krščansko vero prevzeli tudi ta lepi običaj. Iz čustvenega bogastva naše narodne zakladnice smo mu dali naše svojstvene poteze. Hlevček naših jaslíc je podoben hlevom po naših kmetijah, namesto palm se bočijo nad njim smrekove vejice, v ozadiju so skalice, ki predstavljajo naše gore, čeprav v miniaturi. Božje Dete ima poteze naših otrok, v marsikaterem Jožefu in Mariji so poteze naših dobrih očetov in mater, mah pred hlevčkom je mehki baržunasti mah naših gozdov. Naj jaslice ostanejo tako v bodoče in zvezda repatica, mila zvezda, naj tudi nam kaže pot k Njemu!

Božič v družini

Družinski prazniki so za otroka velikega pomena. So čudovita doživljanja, spomin nanje ga spremljajo skozi vse življenje. To velja za vesele družinske dogodke: godovanja, krste, birne, poroke, še posebno pa za velike cerkvene praznike, ki se leto za letom ponavljajo in imajo svoje stalne običaje in obrede.

Zakaj je praznovanje božičnih praznikov otroku tako pri srcu, je lahko razumeti. Po navadi postavimo jaslice dovolj nizko, da jih otrok lahko gleda. Lahko se dotakne Jezuščka; ko mama ne gleda, ga lahko vzame v svoje mehke rokice, lahko da Mariji poljubček, poboža brado sv. Jožefa,

preklada pastirčke in ovčice po svojem okusu — vse to zbuja v njegovem srčku žive občutke ljubezni do Boga in morda globlje in dalekosežnejše kakor si odrasli mislijo. To je zares otroški praznik, zlasti kjer starši dovolijo, da otroci pomagajo pri pripravah.

Po nekaterih družinah že opuščajo to navado, češ da nimajo prostora, da so utrujeni od dela, a pri tem ne pomislijo, kako veliko srečo ukradejo otrokom. Kako bi nam bilo pri srcu, če bi nam danes kdo vzel ta spomin na one žlahtne, nepozabne urice svetega večera?

Globlji, krščanski pomen praznika bo otrok bolje razumel, če se nanj pripravlja že v adventu. Opozorimo ga, da smo vsi poklicani, da po svojih močeh pripravimo v sebi in okoli sebe pot Jezuščku. Pri nas smo v adventu za vsako premagovanje ali dobro delo smeli položiti v poseben mamin predalček slamico, katero je na božični večer dala pod Jezuščkovo glavo. Kako smo bili ponosni, če je bil snop velik. O tem nismo niti med seboj govorili: če kaj dobrega storiš, ali če se premagaš, tega vendar ne smeš razkričati. Prav zato nam je bilo v srcu tako sladko.

Tako pripravljeni otroci bodo že našli s pomočjo staršev pravi način, da si tudi v tuji okolici in vročih dneh postavijo lepe jaslice. Naj starejši v teh lepih dneh ne grenijo otroškega razpoloženja s svojimi spomini. Kar je bilo, je bilo! Če je danes srce žalostno, naj bo v božjo čast, lice pa naj bo zaradi otrok veselo. Nikoli ne bom pozabila, kako mi je pripovedovala neka preprosta žena, ki živi že petindvajset let v Argentini:

»Prva leta smo bili na kmetiji zunaj v pusti ravnini. O božiču sem čutila tako domotožje, da nisem hotela niti jaslic postaviti. Kaj bi jaslice

brez smrekovih vejic in mahu? Ko so pa otroci prihajali na svet, šest jih je bilo, sem začela misliti drugače. Meni je težko, sem mislila, ker sem imela doma zimski božič, krasne domače pesmi v cerkvi in sveti večer z vsemi običaji, a moji otroci bodo živeli tukaj in nikoli se jim ne bo tožilo po tem, česar niso poznali. Njih ne bo motila vročina in ne to, da nimajo zelene smreke in mahu.

Postavili smo jaslice pod vejo ombuja. Mož je zrezljal iz lesa pastirč-ke, ki so bili podobni gauchem in še nekaj rastlin, osatu podobnih, smo položili naokoli. To so bile naše jaslice. Vse drugo je bilo, kakor smo bili vajeni doma: žegnanje in kajenje hišnih prostorov in hleva, molitev in pesmi. Vsako leto je drug otrok bral iz mašne knjige evangelij rojstva Gospodovega, vsi skupaj smo zapeli vse, kar smo znali božičnega. Začeli smo vedno z ono našo domačo: „Kaj se vam zdi...“ in potem smo vedno molili za vse žive in umrle. Zdaj so otroci že odrasli in samostojni, a božični večer še vedno praznujemo skupaj in spomin na one prve božične večere v pampi je še vedno živ v naših srcih.«

Gotovo se ta preprosta žena ni zavedala, kako modro je ravnala z otroci. V skrbi, da bi bili otroci srečni, je svojo žalost v sebi potlačila in se veselila z njimi.

»In pravzaprav,« je zaključila, kakor bi se opravičevala, »saj resnični Betlehem tudi ne leži med smrekovimi gozdovi. Gospod župnik nam je nekoč kazal fotografije Svete dežele in videla sem, da je prav taka kakor tukajšnja, le da imajo tam več kamenja.«

Vedno poudarjamo, da je božični večer intimen družinski praznik in da naj bo zato ta večer vsa družina zbrana doma. In je tako lepo in prav.

Govorimo in pišemo tudi, da je božič praznik ljubezni, saj nam je Bog dal najvišji dokaz svoje ljubezni — učlovečenje. Postal je človek, tak kakor mi in med najrevnejšimi je hotel začeti svojo zemeljsko pot.

Če o tem premišljujemo, nam bosta dom in družina premalo, da bi samo njim izkazali svojo ljubezen. Ljubezen očiščenega srca je široka in iznajdljiva: Veliko je znancev med nami, ki živijo sami in jim je božični večer v tujini prepoln samote in žalosti. Povabimo jih. Pošljimo otroke z

Nocoj se v sobo najino tišina
s planot je betlehemskih naselila,
pod stropom se gubi še vonj kadila
in v kotu lučka edina.

Ivan Čampa:

Najin sveti večer

V polmraku angelci so božji skriti,
zdaj zdaj izda jih pesemca sanjava,
midva sva onemela in ne znava
s človeškim glasom več spregovoriti.

Ob lastnih jaslicah sedaj stojiva
in vera v nama je za čudo živa:
oba zamaknjena sva v lička bela,
ki nanje sveča plahe žarke meče,
in silne tajnosti božične sreče
tako še nikdar nisva doživela.

majhnim darilcem in voščilom k bolnemu prijatelju ali sosedu, tudi če je tujec. Naučimo otroke, da bodo od svojih darov vsako leto nekaj odstopili revnemu otroku. Stopimo voščiti sosedu, s katerim smo se sprli. Pri polnočnicj poiščimo vse one, s katerimi morda ne govorimo, ker se ne ujemamo sam ljubi Bog ve, v kaki stvari...

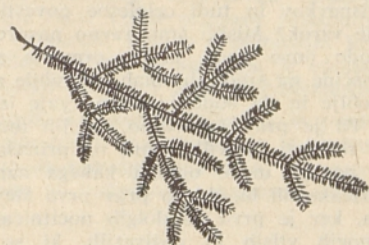
Tako bomo morda s kratkimi besedami, prijaznim pogledom, stiskom roke, pripomogli, da bodo besede »in mir ljudem na zemlji...« veljale vsaj nam, ki smo pravzaprav iz iste družine.

Molk SVETE NOČI

Betlehem, »Hiša kruha« imenovan, ni bil kot mesto bogve kaj. Pa tudi v tem revnem Betlehemu »zanju ni bilo prostora«. Trdosrčnost ljudi, prenatrpanost v prenočiščih, revščina Jožefova?

Da, vse to, a pravi vzrok je drug: Bog hoče rojstvo zunaj mesta, v hlevu, v votlini. Vmislimo se v resnični kraj Jezusovega rojstva! »Hlev, resnični hlev ni veselo in lahko stebrišče, ki so ga krščanski slikarji zgradili za Davidovega sina; tudi ne jaslice iz mavca, ki ga

je zamislila v modernih časih slaščičarska domišljija izdelovalcev kipcev; tudi ni čista in snažna veža, ljubka v svojih barvah, z olepšanimi in okrašenimi jaslami. Hlev, resnični hlev je dom živali, ki so garale za človeka. Hlev so le štiri surove stene, umazana tla, streha iz brun in škodelj. Resnični hlev je temen, umazan, smrdljiv; edino čiste v njem so jasli, kjer gospodar pripravlja krmo za živino.« (Papini).

To je bil kraj rojstva božjega Sina.

In čas rojstva?

Ponoči je bilo, opolnoči. Ob uri, ko so ljudje po mestih veseljačili in na rimskem dvoru opravljali orgije ali že utrujeni od pjanega veselja popadali po mehkih ležiščih. Ob uri, ko so drugi pospali po opravljanem delu in pozabili na ves svet. Ob uri, ko ni nihče mislil, kako blizu je Bog zemlji. Ob uri poza-be, spanja in greha.

In vendar je bil ta pozabljeni trenutek tisti, na katerega se je pripravljala vsa Izraelova zgodovina in vse človeštvo v tisočletjih svojega bivanja. V tistem trenutku se je zgodovina prelomila.

Iščemo srečo v denarju, slavi, oblasti. Kolkoli je prizadevanja pri ljudeh, da bi opozorili nase, na svoj talent, na svojo postavo, na svojo frizuro... Zunanost, oblika, posoda — na tem je danes poudarek, ne na vsebini.

In vendar ne resnica ne sreča nista v zunanjem blesku, ne v bogastvu, ne v slavi, ne v človeškem spoštovanju. Tako vsaj nam govori veliki molk svete noči.

ANICA KRALJEVA

B. R.

KNJIGE IN REVIJE

SVETI KRST. V zbirki Knjižic je izšla prikupna knjižica Sveti krst — prerojenje. Ta knjižica je že štirinajsta v vrsti. Pisatelj dr. Franc Knific je s to knjižico začel prikupno razlagati svete zakramente.

LITERARNE VAJE 1960/61 ŠTEV. 1. Z malo zakasnitvijo je izšla letošnja prva številka Literarnih vaj, ki so namenjene predvsem srednješolski mladini za njeno literarno udejstvovanje. To je že XII. letnik lista, ki je vsa leta uvajal dijake h književnemu udejstvovanju. Letos pa na žalost beremo na koncu opombo, da je zakasnitev številke iskati v premajhnem zanimanju in sodelovanju dijakov. Uredništvo ni dobilo prispevkov in tudi celoletne povesti ne. Kje je vzrok? Mislili smo ravno nasprotno, da bodo nove moči, ki so prevzele pouk slovenščine na srednjih šolah, zagrabile mnogo globlje in da bodo Literarne vaje izboljšane. Pa je prav nasprotno, da jih morajo drugi reševati. Številka nam ne prinaša ničesar novega in ni opaziti kakega napredka. Pričakovali bi, da bo prav prva številka pestra, ker je prva po dolgih počitnicah in premnogih vtisih in doživetjih, ki so jih dijaki dobili med počitnicami. Pa ničesar tega.

SLIKAR - GRAFIK PROF. AVGUST CERNIGOJ je 9. XII. odprl v Stuttgartu v galeriji »Senatore« razstavo svojih najnovejših del. Isti umetnik je ta mesec razstavljaj tudi v Trstu.

KOLENDAR MARIJANISCA. Za leto 1961 je Marijanišče na Opčinah izdalo lep stenski koledar. Koledar krase lepe slike.

MOHORJEVE KNJIGE. V povojnih letih smo bili vajeni, da je bil Mohorjev koledar skupen obema družbama v Gorici in Celovcu. Ostale knjige pa so bile različne. Letos pa je Gorica izdala zopet samostojen koledar, kakor je bilo to v navadi že pred vojno. Knjižni dar predstavljajo: Koledar za leto 1961, povest Ivana Preglja Gloriosa ter prevod povesti Marije Ragazzi: Vodnjak je globok. Delo je prevedla Jadviga Komac.

Koledar, ki je najpomembnejša knjiga, nam na 160 straneh prinaša obilo novega, poučnega in zanimivega. Vsakomesečni koledar krase lepe slike naših krajev iz Goriškega in Tržaškega, kar napravi koledar prikupen že na prvih straneh. V notranjosti pa prinaša poleg povestnega gradiva spomine na umrle zaslužne može in žene, življenje Slovencev doma in po svetu, sliko kulturnega dela v našem zamejstvu, politični pregled in še druge poučne članke. Močno je zastopana tudi poezija tržaških in goriških pesnikov. Vso vsebino poživljajo slike. Tudi zunanja oprema je prikupna. Škoda le, da je toliko tiskovnih napak. Ker je to prvi povojni lastni koledar, upamo, da bo uredništvo prihodnje leto koledar še izboljšalo. Pogrešamo zlasti politični pregled iz domačega okolja, saj so bile na Tržaškem volitve v občinske svete in pokrajinski svet. Tudi ta pregled ne bi smel izostati.

Škofov berač

STEPHAN
VINCENT
BENNET

(Nadaljevanje)

Izbruhnila je vojska s Francozi in škof je imel težko nalogo. Vojske so mu bile zoprne in misel, da bodo njegovi ljudje preganjani, mu je težila srce. Toda grof mesta Rema je zbežal s svojimi vojaki. Mestni župan pa se je trésel od strahu in se zaprl v svojo hišo. Razen škofa ni bilo nikogar, ki bi mogel mesto braniti. Berači na cestah so ga klicali na pomoč. Moral se je lotiti težke naloge. Lotil se je je s težkim srcem ob zaničljivih in pomilovalnih Lipetovih pogledih. Nadzoroval je obzidje in utrdbe. Lipe pa mu je sledil na svojem vozičku.

»Vaša milost, tukaj imate prav čedno nalogo,« je rekel Lipe. »Pol ducata topov je sploh neuporabnih in sovražnik ne bo imel težkega posla.«

»Tudi jaz tako mislim in se tega bojim, a vendar moje ljudstvo je moje ljudstvo,« je vzdihnil škof.

»Vaša milost, lahko bi se pogajali s sovražnikom,« je menil Lipe.

»Francozi so divji, ker menijo, da jih je grof prevaril. Plačali bi samo majhno odkupnino in pobesili nekaj malopridnežev.«

»Ne morem dopustiti, da bi mučili in preganjali moje ljudstvo,« je odvrnil škof.

»Če pa mora vaša milost umreti, bom umrl z vami,« je rekel Lipe. »Medtem pa spravimo meščane na mestno obzidje, da bodo imeli vsaj kaj dela. Toda gremo lahko še po drugi poti.«

Poslej je bil škof dan in noč na nogah in pomagal, kjer je mogel, bodril in vzpodbujal. Vse mesto je bilo edino in v vseh prebivalcih je živeła škofova volja. Toda Francozi so stali pred mestom.

Prišel je odposlanec z zastavo in zahteval predajo. Bil je mlad mož s črnimi očmi in porogljivo potezo okrog ust. Škof ga je peljal na obzidje, kar je spravilo vojaka v začudenje.

»Dobro ste zavarovani,« je rekel Francoz vljudno.

»Nikakor, zelo smo na slabem,« je ugovarjal škof. »Moji dobri otroci so skušali obzidje utrditi, toda kot vidite, se je vse zrušilo. Poleg tega so grofa ogoljufali pri nakupu smodnika. Pozneje bom z njim o tem govoril. Smodnik je pokvarjen in ga ne moremo užgati.«

Francozovo začudenje je raslo. »Ne dvomim v besede vaše milosti,« je rekel. »Toda če stvar tako stoji, kako more vaša milost prevzeti obrambo mesta?«

»Vršim božjo voljo,« je odgovoril škof preprosto. »Nočem, da bi morili moje uboge ljudi. In nočem, da bi jih zatirali. Če je treba, bom umrl zanje, toda njim se ne sme nič zgoditi. Če bodo hoteli koga obesiti, bom sam snel zanko z njegovega vratu in jo bom nadel samemu sebi...«

»Vaša milost, zadeva je resna,« je menil vojak. »Moj kralj noče imeti opravka s Cerkvijo — mestno obzidje pa je trdnejše kot se vaši milosti dozdeva.«

Tedaj je nekdo potegnil škofa za rokav. Berač Lipe je z namigovanjem in s kretnjami vabil Francoza, naj mu sledi. »Kaj hočeš, Lipe?« je škof trudno vprašal. »Ah, da, ti hočeš našemu prijatelju pokazati prostor, kjer hranimo smodnik.«

Ko se je vojak vrnil k škofu, si je brisal pot s čela in njegov obraz je bil bleđ. Škof ga je povabil na kozarec vina. Vojak pa se je opravičil, češ, da se mora vrniti v taborišče. Pri odhodu je mrmral med zobmi, da je to v resnici volja božja in da božja volja varuje mesto.

Ko je odšel, se je škof ozrl na berača in ga resno vprašal: »Lipe, zdi se mi, da si zopet eno zagodel.«

»Vaša milost se ne moti,« je odgovoril berač. »Pokazal sem mu tri svoje tovariše, ki so na oko nekam bolni. Nisem mu niti rekel, da so okuženi; sam je doumel. Tri dni sem se z njimi mučil, da sem jih izučil, kako morajo igrati svojo vlogo. Seveda mu tega nisem povedal.«

»To ni bilo pošteno, Lipe,« mu je rekel škof. »Mi vemo, da v mestu ne razsaja kuga.«

»Mi pa tudi vemo, da je naše obzidje zelo neodporno,« je rekel Lipe.

»Toda Francozi nam ne verjamejo. Sovražniki so zelo nezaupni — to je njihova slabost. Počakajmo in bomo videli.«

In so videli. Ponoči so imeli v sovražnem taboru posvetovanje. Poslanec je poročal:

»Mesto Remo je dobro zaščiteno in ima močno posadko, njegov škof je pripravljen braniti mesto do zadnjega diha, v mestu divja kuga.«

Po tem poročilu so se Francozi hitro odločili, da bodo čez osemindeset ur zapustili kraj in se pridružili glavni vojski. To so storili in so tako povzročili zgodovinski poraz. V nasprotnem primeru pa bi prav tako pripomogli k zgodovinski zmagi. In po vsej Italiji so s spoštovanjem izgovarjali ime remskega škofa. Škof pa ni nič vedel o tem. Njegov berač se je boril s smrtjo.

Ko so Francozi odhajali, so sprožili nekaj topov, bolj iz jeze in onemogle togote kot iz vojaške taktike. Toda en strel je zadel cerkvene stopnice. Še danes je videti sledove. Izstrelek pa je zadel voziček, v katerem je sedel Lipe in dajal svojim tovarišem navodila. Ko je škof slišal, da je njegov berač ranjen, je takoj šel k njemu. Toda vsaka pomoč je bila zaman. Čakali so samo smrt. Čakali so dolgo. Lipe je umrl čez sedem tednov. Živel je, dokler niso prišli poslanci iz Rima. Dolgo so govorili s škofom. Ko so odšli, je šel škof v cerkev in tam dolgo molil. Potem je šel k beraču.

»Torej?« je rekel škof vprašujoče in ga gledal s svetlimi očmi.

»Sveti oče me je blagovolil imenovati za prvega nadškofa mesta Rema ter mi je podredil škofiji Uri in Sogni,« je rekel škof mirno. »Dobil sem poročilo od kardinala Malvernija in smem ostati v Remu do smrti.«

Gledal je na berača. »Nikakor ne morem tega razumeti,« je pristavil.

»Prav so naredili. Pomagali ste revežem v stiski in majhnim v težkih urah,« je rekel Lipe in to pôt niso bile njegove besede posmehljive.

»Ne morem razumeti, nikakor ne morem razumeti,« je ponavljal škof.

»Mislim, da si ti bolj zaslužil plačilo kot jaz.«

»Ne,« je rekel Lipe, »jaz nisem ničesar zaslužil.«

Škof si je pogladil čelo. »Nisem nespameten. Dobro je bilo zame, da sem bil ponižan. Toda, zakaj si to storil, Lipe?«

»Zakaj? Prav to je moj veliki greh,« je odvrnil Lipe. »Priznal sem mnogo namišljenih grehov, vedno pa sem zamolčal svoj pravi greh.« Premolknil je kot da mu govorjenje povzroča težave. »Ko me je vaša kočija povozila, sem bil zelo zagrenjen. Revež ima malo stvari na tem svetu. In ko me je kočija povozila, sem bil še ob to malenkost — nič več ne bom dihal svežega gorskega zraka. Nič več ne bom hodil s prožnim korakom, kot kladu bom priklenjen na ležišče. In vse to zaradi nepredvidnosti škofovega kočijaža. To je bilo silno grenko. Ljubše bi mi bilo, ko bi me še enkrat povozili. Toda vi ste me vzeli s seboj in ste ljubeznivo skrbeli zame. Sovražil sem vašo milost zaradi vaše dobrote. Sovražil sem vas zaradi vsega.«

»Ali res, Lipe?« je vprašal škof.

»Da,« je rekel Lipe, »videl sem, da me tudi vaša milost sovraži — ali vsaj, da me ne morete trpeti, da gledate name kot na pohojenega psa, katerega je treba pač prenašati in mu biti dober. In tako sem sklenil, da bom vašo milost mučil in dražil — najprej tako, da sem postal vaš berač in potem še na druge načine. Nisem verjel v dobrotu. Pričakoval sem, da me boste nekega dne pregnali in pognali iz mesta.«

Utihnil je in si obrisal usta.

»Da nikakor nisem mogel tega razumeti,« je zatrjeval. »Toda ti se nisi dal premagati, Janez Francišek, brat moj. Bolečina, ki sem ti jo vsak dan prizadeval, je bila kakor nož v tvoje srce in breme na tvoja ramena. Toda ti si prenašal nož in breme. S hudobnim veseljem sem ti slikal, kako gnilo je tvoje mesto, kako se skrivata beda in revščina pod lepo površino. Če bi se bil ti vsaj enkrat obrnil od ponižanih in razžaljenih, bi bil jaz zadovoljen. Potem bi ti, škof ali ne škof, pogubil svojo dušo. Ni bilo to grešno od mene, Janez Francišek?«

»Zelo grešno v namenu,« je krepko izjavil škof. »Bog odpusti skušnjavo, toda gorje skušnjavcu, a nadaljuj!«

Pregljiva povest Gloriosa in Marije Raggi Vodnjak je globok pa nam nudita prijetno branje. Uredništvo je z izdajo povesti Gloriosa počastilo spomin nedavno umrlega pevca tolminske zemlje Ivana Preglja. Se lepše pa bi ga počastili, če bi izdal povest Plebanus Joannes, ki je izšla v DS leta 1920 in pa v samostojni izdaji prav pri nas v zamejstvu, a knjige ni več zlepa dobiti. To delo bi bilo gotovo vredno ponatisa. Povest Vodnjak je globok pa predstavlja ljudi iz Srednje Italije.

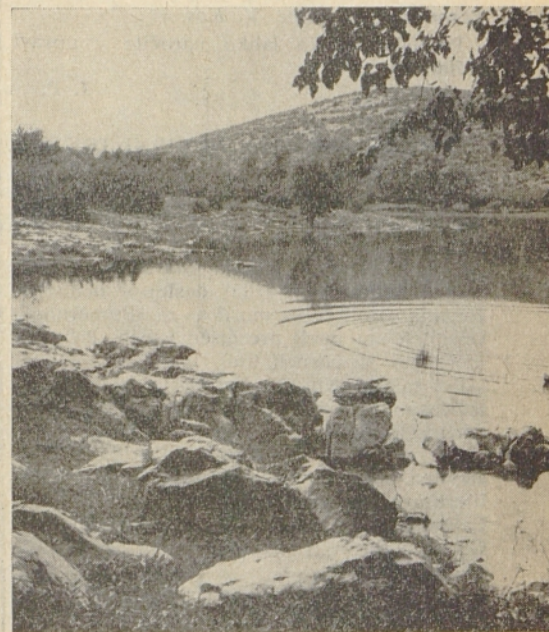
KRALJESTVO BOŽJE (XIX) VZHODNI ZBORNIK. Rim 1960, izd. Ap. sv. Cirila in Metoda, uredila J. Vodopivec in St. Janežič, Oprema R. Vodeb, tiskala DSM v Celovcu.

Zbornik Kraljestvo božje, ki že nekaj let prihaja med nas, je posvečen predvsem spoznavanju vzhodnih verskih vprašanj, literature, bogoslužja ter zgodovinskega in sodobnega zanimanja za veliko idejo cerkvenega edinstva. Zaradi velikega načrta, da skliče vesoljni cerkveni zbor, je papež Janez XXIII. postavil vprašanje cerkvenega edinstva v ospredje časa. Velike priprave, zasedanja komisij in osebni stiki s predstavniki krščanskih Cerkva, vse to kaže, da je edinstvo v Kraljestvu božjem v načrtih Previdnosti.

Zbornik Kraljestvo božje, ki je predvsem delo slovenskih znanstvenikov, ki se živo zanimajo za vzhodna vprašanja, nas seznanja z delom za zedinjenje z ločenimi vzhodnimi brati.

PODELITEV NOBELOVIH NAGRAD. Dne 10. dec. je v Stokholmu kralj Avgust podelil v koncertni dvorani Nobelove nagrade za leto 1960. Dvorano so krasile zastave držav, katerim pripadajo letošnji nagrajenci. Nagrade so prejeli: za kemijo Willard F. Libby ZDA, za fiziko Donald A. Glaser ZDA, za književnost Francoz St. John Perse, za medicino pa Anglež Peter Brian Medawar in Avsralec Sir Fran Mac Farlane. Nagrajenci so prejeli poleg zlate svetinje in diplome še nagrado 225.986 švedskih kron, to je okoli 26 milijonov lir.

M. S.

Dobrdojsko jezero

Dober večer, Tokio!

Pesnik Vladimir Kos je stopil na tiste daljne tokijske ulice in je pozdravil mesto tako preprosto in prisrčno, kakor zveni pozdrav:

Dober večer, Tokio!

Skušam ga spremljati, ko prebiram njegovo poezijo. Srečuje daljne ljudi, nam tuje in vendar ljudi, ki ti postanejo lahko neizmerno blizu.

Lotosovi cvetovi gore, prijatelj prinaša čajevu cvetje, v megleni močvari prepevajo gosi, dekle se izgublja v najtemnejšo mestno četrt...

Koliko srečanj, za katere ne bi vedeli, če bi nam jih ne posredoval pesnik!

In oprema:

Zelene strani zbirke se umikajo svetlim, žoltim listom in ti spet blede modrim in vijoličnim.

Nenavadna oprema!

Ritem verzov hodi svojo pot, ne oziraje se na pravila.

Le misel vrta in išče odgovora...

Štiri in šestdeset strani!

Ne bi vam mogel povedati vsebine.

Vendar toliko novega, toliko daljnega v našem jeziku, česar do zdaj ni še nihče zapel.

Pesmi diše po tistih otokih in rumenem prahu, ptičih in ljudeh. Brez pomislekov in brez predsodkov je drzno pel kot je čutil. Sam.

Morda bi bil to ali ono melodijo, ki rahlo moti harmonijo, v sporazumu s kom izpustil. Tako pa je bil sam in je pel kot je čutil on sam in se mu je zdelo prav.

Tudi v tem je velika vrednost.

Slovenska pesniška zbirka, tiskarna v Tokiu. Založba Meiseisha.

Naslov zbirke: *Dober večer, Tokio.*

Pesmi zate in zame. V. Kos.

Pesniško zbirko lahko naročite v upravi »Mladike«.

J. P.

IGOR ŠENTJURC: NEMIRNI TOK

Založba Kindler Verlag v Münchenu je izdala nov roman Slovenca Igorja Šentjurca. Roman ima naslov »Der unstillbare Strom«, Nemirni tok, ter pripoveduje zgodbo o zdravniku v vojni. Knjiga ima 500 strani.

Igor Šentjurec je izdal doslej v nemščini romana »Molitev za morilca« in »Bumerang«. Obe deli sta imeli precejšen uspeh. Po »Bumerangu« so posneli tudi film.

Pri založbi Kindler Verlag je izšel skoraj istočasno tudi prevod romana »Jovanka in druge« italijanskega pisatelja Uga Pirra. Poleg tega je izdala ta založba v zadnjem času številna dela iz ameriške, angleške in ruske literature, katerih avtorji so n. pr. Erskine Caldwell, Hemingway, Konstantin Simonov, Germain Bazin, André Maurois in drugi slavni pisatelji.

Vsekakor je zanimivo, da v tej mednarodni družbi izhajajo tudi dela slovenskega pisatelja. Vendar piše Šentjurec v nemščini in ne izhajajo tedaj njegova dela v prevodu.

Pred mano
kot list
trepetaš v vetru.
Dolge roke
na prsih v križ,
senca pada preko ramen
in išče svoj paradiz.

Narava umira,
z njo življenje...
Razpršene sanje
v moji dlani —
spomin na srečo,
Ki je ni bilo...

STRGAR VOJKA

Moje pesmi

Kako rada
bi se izgubila v tebi!
Bila s tabo
eno samo življenje
in prazen nič
pred tvojimi očmi...

Razbeljen kamen —
pekoča ljubezen,
pada na sklonjena ramena,
v obraz, v oči...
Popotnik,
ki hodiš v vetru
in mrazu
preko ledenih poljan
in ljubezni željan —
vzemi si moje srce...

»Toda ni učinkovalo,« je rekel Lipe in njegov obraz je hipoma dobil otroški izraz. »Ni se mi posrečilo. Čim bolj sem si prizadeval, da bi naredil tebe slabega človeka, tem bolj si se trudil za dobro. Nič slabega nisi hotel. Ko si se seznanil z reveži, ki so ti bili prej tuji, jih nisi hotel več zapustiti. Ni te premotil kardinalski klobuk, ni ti bilo mar za grofovo naklonjenost. Upiral si se vsemu hudemu. In tako smo tudi branili mesto, mi — ti in jaz in jaz bom sedaj umrl.« Nemirno se je premetaval na ležišču. »Sicer je pa vseeno,« je rekel z običajnim posmehom. »Saj sem rekel svojemu stricu, da bom enkrat postal celo kardinalov berač, toda niti ne vem, če bi mi bilo to po volji. Tako dolgo sem bil škofov berač. In vendar, Janez Frančiček, jaz sem te vedno imel rad. Ali mi boš dal sedaj blagoslov — zame in za moje delo — tisti blagoslov, ki si mi ga enkrat odrekel?«

Škofov obraz je spreletela bolečina. Dvignil je desnico, dal Lipetu odvezo in ga blagoslovil. Blagoslovil je berača in njegovo delo v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Čez beračevo obličje se je razlil blažen smehlaj.

»Zelo lep blagoslov,« je rekel. »Povedal bom to Pepetu, če ga bom srečal. Nevoščljiv mi bo. Kdo ve, če je tudi na nebeških stopnicah gneča? Zelo lep blagoslov, vaša milost... deset krajcarjev za Lipeta...« In potem je bilo vse končano. Škof pa je jokal ob njegovi postelji.

Vse to se je zgodilo pred davnimi časi. Se danes kažejo v Remu škofov grob in pripovedujejo to zgodbo. Vklasan v marmor leži na sarkofagu. V marmor je vklesana velika množica revežev, pohabljenih, spačenih. In vsi hvalijo Gospoda. V kamen so vklesane latinske besede:

»Učenost sama ne zadostuje — tudi to so moje ovce.«

Za beračev grob ne ve nihče. Pravijo, da je bil poleg škofovega, a so ga uničili. Vsaka sled je zabisana. Berač je bil oblasten in morda mu je prav tako.

(KONEC)

Angina pectoris

Dr. Milan Starc

Mnoge zanima, zakaj se pojavi ta bolezen, kakšni so njeni znaki in končno tudi način zdravljenja. Ali je bolezen sploh ozdravljiva?

Zdravnik dr. Milan Starc pravi o tej bolezni tole:

Najprej bom odgovoril na njegovo zadnje vprašanje. Res je, da uporabljamo izraz angina takorekoč vsak dan. Ango pomeni v latinščini davim, in tako je nastal izraz angina. Torej z besedo angina označujemo vnetje mandeljnov in žrelnice. Vzrok vnetja mandeljnov in žrelnice so razne bolezenske klice. Vnetje se lahko pojavi v različnih oblikah in zato ločimo več oblik angine. Govorimo o kataralni, suhi, kronični, akutni, folikularni, membranozni, difterični angini. Izraz angina je torej le splošen izraz za vnetje mandeljnov in žrelnice. Za vnetje mandeljnov uporabljamo tudi izraz tonsillitis, a za vnetje žrelnice izraz faringitis. Dejstvo je, da mnogi zbolijo za vnetjem mandeljnov in žrelnice, zato je naravno, da vsak dan slišimo izraz angina. Kadar govorimo o angini pectoris, ne mislimo več na obolenje grla oziroma na bolezen mandeljnov, temveč za bolezenski znak, ki se pojavi zaradi bolezni srca. Z izrazom angina pectoris označujemo bolečine, ki nastopijo zaradi obolenja venčnih arterij. Venčne ali koronarne arterije so tiste žile odvodnice, ki hranijo srčno mišico z dovajanjem arteriozne krvi, zato da mišica opravlja svojo funkcijo. Če srčna mišica iz kateregakoli razloga ne prejema zadostne hrane, ne more več biti kos svoji nalogi. Bolnik čuti tedaj določene težave in bolečine. Oglejmo si, kako se kažejo te bolečine. Bolnik naenkrat začuti hude bolečine na prednji in gorenji strani prsi, in sicer za prsno kostjo ali grodnico. Bolečine se nato prenesejo proti levemu ramenu ali proti levi roki ali proti čeljusti na levi strani. Istočasno prevzame bolnika velik strah: zdi se mu, da se bliža smrt, ki mnogokrat zares tudi pride. Navadno čutijo bolečine ljudje, ki so bili dotlej popolnoma zdravi oziroma tisti, ki niso čutili nikakih posebnih motenj v zvezi s srčno mišico. Napad bolečin se lahko pojavi zaradi kakega napornega dela, tako pri delu, pri hoji ali pa tudi, ko doživi bolnik kak duševni pretres. Včasih se pojavi napad bolečin tudi med počitkom ali spanjem. V večini primerov se pojavijo bolečine za grodnico na gorenji strani, nato pa se prenesejo še drugam. Vsak bolnik opiše svoje bolečine drugače. Pri vsakomur se pojavijo v drugačni obliki. Včasih se bolniku zdi, da ga nekaj stiska, včasih, da se mu je nekaj utrgalo v notranjosti prsnega koša. Če bolnik hodi, se ustavi, če je ležal, se usede in je nepremičen, ima bled in prestrašen obraz, obdaja ga hladen pot, čuti nevarnost. Tako stanje traja nekaj sekund ali tudi več minut. Nato izginejo vsi bolezenski znaki v istem redu, kot so se pokazali. Bolnik je še vedno prestrašen, boji se, da se bodo znaki povrnili, še vedno ga obdaja groza. Na tak način se torej pojavijo napadi bolečin, ki jih označujemo z izrazom angina pectoris. Včasih pa imajo bolniki drugačne občutke. Bolniku se zdi, da mu je zastalo dihanje, oziroma ima kratkotrajen napad naduhe, včasih pa čuti motnje, ki jih pripisuje želodcu ali prebavilom, še posebno, če nastopijo težave po kaki obilni jedi. Pri pravih napadih angine pectoris ima bolnik vselej občutek, da preživlja veliko nevarnost, zato ga vedno navdaja groza. Napadi angine pectoris bolnika vselej do skrajnosti izčrpajo. Če poslušamo srčno mišico za ča-

sa napada angine pectoris, opazimo, da deluje povsem normalno, ker ni opaziti sprememb v srčnem utripu. Tudi krvni pritisk je za časa napada navadno isti. Dihanje je največkrat pavilno. Prvem napadu angine pectoris lahko sledijo še drugi napadi po daljšem ali krajšem presledku. Včasih se pojavijo napadi zaradi napora, včasih nimajo nikake zveze z bolnikovo dejavnostjo in se pojavijo tudi v snu. Včasih je že prvi napad usoden za bolnika, v drugih primerih pa ima bolnik lahko nešteto napadov. Napadi angine se pojavijo pretežno pri starejših ljudeh, in sicer po štiridesetem letu starosti. Toda včasih zbolijo za angino pectoris tudi mlajši, toda le če imajo kako srčno hibo, pa naj bo prirojena ali ne. Opazamo sicer, da mnogi zbolijo še sorazmerno mladi za angino pectoris. To ni bolezen zase, temveč le bolezenski znak, ki lahko spremlja razne bolezni. Pojavi se lahko pri tistih, ki boleajo za srčnimi boleznimi, pojavi se pri tistih, ki boleajo za arteriosklerozo, pojavi se tudi v zvezi z zastrupljenjem organizma. Vsekakor je angina pectoris le posledica trenutne ali trajne spremembe krvnega obtoka in sami srčni mišici. Srčna mišica ne dobavlja zadosti krvi in zato nastopi angina pectoris. Navadno ne prejme zadosti krvi, ker so venčne arterije, ki dovajajo arteriozno kri srčni mišici, zožene. Venčne arterije se zožijo zaradi bolezni, ki poškodujejo njene stene, ali se zožijo samo trenutno, ker so se skrčile stene. Če se zmanjša dotok krvi v srčno mišico, lahko pride do angine pectoris.

Ogledali smo si na kratko vzroke bolezni angine pectoris in videli, da so glavni vzrok poškodbe venčnih arterij. Poškodbe venčnih arterij lahko nastopijo pri raznih boleznih. Če želimo zdraviti angino pectoris, moramo zdraviti osnovno bolezen, a često je to nemogoče. Ako ne moremo odstraniti vzroka angine pectoris, potem je ta bolezen neozdravljiva. Sicer ne moremo nikoli predvidevati poteka bolezni, tudi ne moremo nikoli vedeti, ali bo prvi napad angine ostal osamljen ali mu bodo sledili še drugi, ali bo napad usoden ali ne. Istočasno moramo pripomniti, da se mnogi ljudje pritožujejo zaradi bolečin v srčnem predelu, vendar gre mnogokrat le za bolečine živčne narave.

Vasica v Beneški Sloveniji

LJUDSKE DELNICE ALI TOVARNE DELAVCEM

*Svoboda vere,
svoboda govora,
svoboda pred ustrahovanjem,
svoboda pred pomanjkanjem!*

To so štiri atlantske svoboščine, razglašene v času, ko je bila vojna vihra na višku ter je bilo treba narodom predočiti vzore, za katere se je bilo vredno boriti in umirati.

Svoboda pred pomanjkanjem! Po Lincolnu bi lahko rekli, da svet ne more ostati razdeljen na dve polovici: na bogatine in na siromake, na industrijske države in na z ostale dežele. Beda milijonov ljudi, ki so lahek plen prevratne propagande, je groznja proti svetovnemu miru in zahodni omiki. Boj za gospodarsko samostojnost je pravica in dolžnost, ker nihče — niti posameznik niti narod — ne more biti svoboden, če mu drugi režejo kruh...

BORZE IN DELNICE

Mišlim, da nikomur ne delam krivice, če zapišem trditev, da se revni sloji vse premalo zavedajo, kako je eden njihovih glavnih sovražnikov — nevednost. Statistike kažejo, da so brezposelni večinoma nespecializirani delavci. In v vseh večjih krajih so kvalifikacijski tečajji, ki so brezplačni...

»Več izobrazbe!« bi morali neutrudno poudarjati sindikalisti. Kot je treba znati denar zaslužiti, tako ga je tudi treba znati uporabiti. Gospodarna naložba prihrankov je najbolj zanesljiva pot, ki vodi do gospodarske samostojnosti. Pri tem pa moramo iti s časom naprej: v sodobnosti so najbolj donosna naložba — delnice.

Kaj so delnice? Sodobno gospodarstvo potrebuje za obratovanje ogromne kapitale. Javne ustanove in zasebne družbe izdajajo za zbiranje denarnih sredstev zamenljive listine, ki jih imenujemo vrednostne papirje. Ti prinašajo določen ali spremenljiv dohodek. Vrednostni papirji z dolo-

čenim dohodkom so obligacije ali obveznice, vrednostni papirji s spremenljivim dohodkom pa akcije ali delnice. Dohodek je spremenljiv, ker je odvisen od letnega dobička družbe.

Delnice so del družbene glavnice. Zaradi tega je delničar družabnik, to je solastnik podjetja. Kot solastnik ima pravico do dividend ali dela letnega dobička, ima pravico do glasovanja na skupščinah delničarjev, ima pri likvidaciji pravico do dela družbenega imetja. Delničar je torej soudeležen pri lastništvu in pri dobičku podjetja.

Delnica ima nominalno ali imensko vrednost, ki je napisana na njej, ter borzno ali menjalno vrednost. Slednja je odvisna od ponudbe in povpraševanja, to je od kvotiranja ali notiranja na borzi, ki je uradni trg za kupčevanje z delnicami. Borzna vrednost je lahko dosti večja od imenske, ker se dviga, kadar družbe delajo dobre posle ter na raščajo proizvodnja, trgovina in blaginja v državi. Delnice imajo tudi nepremičninsko kritje ter poskočijo ob razvrednotenju denarja. Poleg letnih dividend torej prinašajo dohodek od dviga tečaja. — Po drugi strani je seveda možno, da podjetje prične nazadovati. Delničar lahko tedaj vrednostne papirje v katerem koli trenutku proda, ne da bi vprašal za mnenje ostale družabnike.

Borzna tečajnica nam nudi pregled, koliko so letos delničarji zaslužili že z dvigom tečaja. Višek je večina delnic dosegla v prvi polovici septembra.

Delnica	4/1/1960	višek	25/11/1960
Mediobanca	56.300	146.000	88.000
Bastogi	3.212	4.895	3.598
Finsider	1.078	1.854	1.430
Centrale	18.500	28.050	19.600
Stet	4.142	5.600	4.160
Generali	77.200	158.000	106.900
Ras	35.980	67.600	41.005
Assicuratrice	88.950	190.000	109.000
Cantoni	26.990	55.800	33.350
Cucirini	16.700	21.300	15.545
Stampati	5.380	14.900	7.070
Chatillon	10.200	19.400	11.200
Snia Viscosa	4.650	15.500	7.390
Lanerossi	14.300	19.200	6.790
Dalmine	2.628	3.400	2.540
Montecatini	3.300	6.940	4.199
Metalli	7.690	12.400	9.450
Fiat	2.652	3.852	2.760
Olivetti (od 23/5)	6.740	13.600	10.110
Falck	9.980	19.500	11.980
Sade	2.294	2.860	2.082
Edison	4.664	9.045	6.325
Valdarno	4.404	4.890	3.930
Magneti	1.899	3.120	2.020
Tecnomasio	3.460	7.000	4.550
Sip	2.129	2.645	2.188
Sme	1.920	2.165	2.241
Edisonvolta	3.011	3.700	3.040
Terni	485	936	724.50
Unes	1.300	1.705	1.347
Vizzola	5.750	7.490	5.130
Eridania	4.935	6.790	4.707
Anic	2.606	7.960	3.360
Carlo Erba	15.275	26.500	20.150
Liquigas	1.404	1.430	616
Saffa	6.900	13.1000	8.515
Beni Stabili	5.350	9.800	6.460
Immob. Roma	1.000	1.795	1.222

Pregarc Aleksij

*Trakovi
in prsti*

Trakovi,
trakovi mavrični
v spiralah,
kolobarjih,
zverženi prsti
med njimi,
aj, aj,
krivijo se,
iščejo
niti ognjene,
tipljejo
riaste
igle,
aj, aj,
kako hudo
boli.

Burgo	23.875	48.950	28.300
Cer. Pozzi	1.000	2.000	1.350
Italcementi	20.850	37.000	24.020
Rinascente	546.50	995	780
Pirelli S.p.A.	7.070	13.700	9.000

ZGODOVINA LJUDSKIH DELNIC

»Tovarne delavcem!« pravijo totalitarci. »V resnici pa — pripominja Milovan Djilas — odpravijo vso zasebno lastnino razen lastne. S poddržavljanjem si skušajo zagotoviti monopol nad politiko in gospodarstvom. Z gospodarsko neodvisnostjo vzamejo državljanom tudi politično svobodo.«

Delavci ne postanejo lastniki tovarn z demagóškimi frazami, marveč z delnicami, ki so izkaznica za soudeležbo pri lastništvu in dobičku. Ze Pij XI. je v »Quadragesimo anno« postavil zahtevo, da je treba delovne pogodbe dopolniti z družabniškimi. Družabniške pogodbe dvigajo delavca na višjo raven s soudeležbo pri lasti, upravi in dobičku podjetja. Ljudske delnice povežejo usodo delavcev z usodo tovarne. Običajnemu delavcu ali uradniku ni mar, da bi delodajalec veliko zaslužil, ker nimata od tega nobene koristi. Če pa sta delničarja, jima je blaginja družbe pri srcu, ker z njo rastejo delnice in tako — njihovi dohodki.

Med prvimi so razumeli gospodarski in socialni pomen ljudskih delnic ameriški industrijo. Leta 1929 je 200 velikih družb sestavilo načrt za izročitev delnic uslužbencem. Svetovna gospodarska kriza je pobudo zavrla, a ne uničila. Zdaj razne ameriške družbe podpirajo uslužbence pri kupovanju delnic ter pri kritju morebitne izgube. Delnice velikih podjetij je lani imelo 12 milijonov ljudi ter je torej delničar vsak osmi odrasli Amerikanec.

Po drugi svetovni vojni so se ljudske delnice močno razširile tudi po Evropi, na Japonskem, v Avstraliji. V Avstraliji pripada 80 odstotkov delničarjev srednjemu stanu. »Kako naj kritiziramo tovarne — je dejal neki avstralski socialist — ko pa ima toliko volivcev delnice v žepu?« In res se tamkajšnji socialisti niso več vrnili na oblast, ki so jo izgubili leta 1949.

V Evropi je največji zagovornik ljudskih delnic zahodnonemški gospodarski minister Erhard, pobudnik »nemškega gospodarskega čudeža«. Delavcem je izročil 60 odstotkov

delnic bivše nacistične družbe »Volkswagen Werke«, katero so socialisti hoteli poddržaviti. Na volitvah je porazil socialiste, ki so poprej v tamkajšnjem okrožju vedno zmagovali. Lani je bonnska vlada prodala rudniško družbo »Preussag« 216.000 delničarjem, katerih letni dohodek ni presegal 2,370.000 lir. Tako je zdaj v Zahodni Nemčiji okrog en milijon malih delničarjev. Njihovo število se bo še povečalo, ko bodo prodali malim varčevalcem ladjedelnice, jeklarne in druge tovarne, ki so bile last Hitlerjevega režima.

Na zasedanju učenjakov Protestantske akademije znanosti in umetnosti v Loccumu so soglasno ugotovili, kako so današnji »hobby« ali »konjiček« Nemcev — naložbe denarja. Povojni Nemec se ne pogovarja o vremenu in politiki, marveč o borzah in bankah. V Zahodni Nemčiji zdaj delnice, zavarovalne police, bančni tekoči računi in poštne hranilne vloge znašajo okrog 12 bilijonov 500 milijard lir. Vsak drugi Zahodni Nemec ima bančni tekoči račun ali poštno hranilno knjižico.

PELLOV NAČRT

V Italiji se ljudske delnice počasi širijo na pobudo nekaterih velikih družb. Na 50 milijonov prebivalcev pride 300.000 delničarjev; ročnih delavcev s stalno zaposlitvijo pa je okrog 3 milijone.

Proračunski minister Pella je v poslanski zbornici povedal, da vlada pripravlja zakonski načrt za ljudske delnice. Pobudi misli dati čim širši obseg. Ljudske delnice bodo ponudili vsem uslužbencem zasebnih družb in podjetij IRI-ja.

V pričakovanju odobritve zakona velja spomniti na ugodno priložnost, katero nudi malim varčevalcem za spoznanje delovanja borze in za povečanje prihrankov COFINA (Compagnia Finanziaria Investimenti Azionari). To družbo so ustanovile ugledne banke. Varčevalec se na primer s 5-letnim naložbenim načrtom obveže, da bo 60 mesecev vplačeval 5.000 lir mesečno. Družba COFINA se odlično razume na borzo, z varčevalčevimi prihranki kupuje najboljše delnice ter jih skozi 5 let upravlja. Ob zaključku izroči varčevalcu v obliki delnic prihranjeno in povečano imetje.

Podrobnejša pojasnila o COFINI lahko dobite v vsaki banki in — veliko sreče v novem letu!

Beneška narodna

Sveti Jožef in Marija
po mestu sta hodila,
po mestu Betlehem.
Svet Jožef prosi milo,
da bi se kdo čezanji usmilu,
da bi pri ljudeh biu.
Ljudje so trdnovratni čejo,
da bi pred vrati stau,
pred vrati konc storiu.

Svet Jožef se je oglednu,
'no štalco je zagledu,
'no štalco razdrto vso.
Svet Jožef Mariji pravi:
»Marija, le notri se spravi,
tja, v kotič, tje za se!«

V zadnji številki »Mladike« smo objavili spored kot smo ga dobili skoraj do konca leta. Naši poslušalci pa so opazili, da je bil na nešteti mestih ta spored spremenjen. Zato pač čutimo dolžnost, da se našim bralcem opravičimo, oziroma, da jim pojasnimo, kako je do teh sprememb prišlo.

Prvotno je bil program tako zamišljen kot smo ga prejeli in ga objavili. Koncem novembra pa je izdalo ravnateljstvo RAI-a ukaz, da mora postaja svoj spored skrócić, ker ni na razpolago denarnih sredstev, da bi mogli prvotni program uresničiti.

In tako je prišlo do dramskih ponavljanj, ker pač vse tisto, kar je bilo posneto na trak lahko brezplačno vrte, kolikorkrat hočejo. Seveda je postala naša postaja s tem nezanimiva, ker pač ljudje želijo poslušati kaj novega, ne pa starih stvari. Moramo poudariti, da je že vsako soboto igra na traku in ponovljena. V soboto torej ponovitev, nato spet v sredo in potem še ponovitev pravljicne igre.

Se najhuje pa se nam zdi dejstvo, da ni bilo letos mogoče pripraviti nove oddaje za božični večer, ampak je ponovljena izpred dveh let. In še tiste dni po Božiču so na sporedu ponovljene igre ali pa celo igre, ki jih je poklicno gledališče igralo po vseh večjih vaseh na Tržaškem in v Gorici. Tako revnega božičnega sporeda še postaja ni imela, odkar deluje. Ni se še zgodilo, da bi bila na božični večer ponovitev. Naša postaja ima prav gotovo posebno poslanstvo kot svobodna postaja v demokratičnem svetu. Slovenski poslušalci niso deležni v svojem jeziku božičnega programa drugod, kot le na radiu Trst A. V tem trenutku poslušajo to postajo mnogo več ljudi kot si mislimo.

Novo smo že pisali, kako se nam je zdela posrečena jesenska in zimska razporeditev programa. Izrazili smo vodstvu RAI-a veliko hvaležnost poslušalcev zaradi širine in bogastva sporeda. Toda zdaj ne moremo mimo tega, da bi ne izrazili razočaranja zaradi tako skrčenega programa, prav v času, ko postajo najbolj poslušajo in prav za praznike, ko bi lahko dala nekaj, česar ne more nobena druga postaja.

Samo tisti, ki pozna specifični položaj in vlogo postaje na tem ozemlju bo to razumel.

Od tod razlike med objavljenim in dejanskim sporedom.

P. S. Zanimali smo se, kakšen bo v novem letu spored postaje.

Zvedeli smo, da bo z januarjem spet tekel program v običajnem redu. O novostih v prihodnjem letu pa smo zvedeli nekaj podrobnosti, ki jih objavljamo na drugi strani.

NA VALOVIH NAŠE

VSAK DELAVNIK

Jutranji koledar in jutranja glasba po otvoritvi ob 7.00 in ob 8.00. Poročila ob 7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 17.15, 20.15 in 23.15. Dejstva in mnenja (Matej Poštovan) ob 14.30. Kulturni obzornik (Franc Jeza) ob 18.15. Šport (Bojan Pavletič) ob 20.00.

Vsak petek: Umetnost in prireditve v Trstu ob 21.00, **vsako soboto:** Teden v Italiji ob 20.30.

VSAKO NEDELJO

Kmetijska oddaja (dr. Ivan Baša) ob 9.00, nato ob 10.00 prenos sv. maše iz cerkve sv. Justa, vmes pridiga. Ob 12.15 Vera in naš čas (Stanko Zorko). Kdo, kdaj, zakaj — kronika sedmih dni v Trstu (Mitja Volčič) ob 13.00. Ob 14.30 Teden dni v svetu. Nedeljski vestnik ob 19.00 Nedelja v športu (B. Pavletič) ob 22.00.

TEDEN OD 25. DO 31. DECEMBRA

* **NEDELJA,** ob 8.30 Poslušaj boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Mesijeva mati (T. Curk), božična igra v 3 slikah; ob 12.30 Glasba po željah; ob 16.00 Popoldanski koncert; ob 18.30 Glasbene slike; ob 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Sveti Jožef in Marija gresta v mesto Betlehem (M. Jevnikar); ob 21.30 Donizetti: Godalni kvartet št. 9; ob 23.00 Glasba s klavičembalo.

* **PONEDELJEK,** ob 10.00 Božični utrinki iz tujih dežel (F. Orožen); ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Steklarjev Božič (J. Tomažič - A. Javornik); ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Pekel je vendar pekel (J. Tavčar), fantazija v 2 dejanjih; ob 18.30 Mladi solisti; ob 19.00 Njen otrok (F. Jeza), novela; ob 20.30 Rossini: Mojzes, opera v 4 dejanjih.

* **TOREK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 13.30 Glasba po željah; ob 18.30 Radijska univerza: Čudovitosti narave (I. Rudolf); ob 18.30: Samospeli Schuberta, Corneliusa in Rigerja; ob 19.30 Pisani balončki; ob 21.30 Tvoronica sanj (T. Mislej); ob 21.30 Koncert pianistke Bianche Pellis; ob 22.30 Italijansko sodobno pesništvo v delih 7 predstavnikov mlajšega rodu: Leonardo Sinisgalli (J. Tavčar).

* **SREDA,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30: Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Dragoceni kamni (M. Kalin); ob 18.30 Haydn: Simfonija št. 45 v fis-molu; ob 19.30 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30: Radijski oder: Savel (V. Alfieri - V. Beličič), tragedija v 5 dejanjih; 22.25 Carissimi: Historia d. Job, oratorij.

* **ČETRTEK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30: Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Radijska univerza: Nekaj o kemoterapiji (R. Dolhar); ob 18.30: Samospeli Mirka, izvaja sopranistka Nada Zrinšek; ob 19.00 Umetnost in naših cerkvah: Stare Milje (J.

Peterlin); ob 21.15: Književnost: Knjige zbirke Kondor (M. Jevnikar); ob 22.30 Umetnost: Iz zgodovine dunajskega Burgtheatra (F. Jeza).

* **PETEK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Etnografski zapiski: Pri lovcih na glave na Borneu (V. Hajd-nik); ob 19.30 Sola in vzgoja: Foersterjeva vzgojna načela (A. Kacin); ob 21.30 Koncert operne glasbe; ob 22.30 Obletnica tedna: Ustanovitev angleške vzhodnoindijske družbe pred 300 leti (I. Učenikov); ob 22.15: Italijanska povojna glasba.

* **SOBOTA,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Moč uniforme (J. Stoka - S. Rebec), burka v 3 dejanjih; ob 18.30 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30: Hačaturjan, Čajkovski, Bartok; ob 19.30 Pomenek s poslušalkami (M. Prepe-luh); ob 20.40 Zbor »France Prešeren«; ob 21.00 Veseli večer (D. Lovrečič); ob 22.00 Nočni ples.

TEDEN OD 1. DO 7. JANUARJA 1961

* **NEDELJA,** ob 8.30 Poslušali boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Mihčevc novoletne sanje (L. Lombar); ob 12.30 Glasba po željah; ob 16.30 Popoldanski koncert ob 18.30 Glasbene slike; ob 21.30 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Oj koledo, leto lepo mlado (M. Tomazin); ob 21.30: Koncert Tržaškega kvarteta in pianista Klavdija Gherbitza.

* **PONEDELJEK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Znani sodobniki: Novi brazilski predsednik Janio Quadros (F. Orožen); ob 18.30: Baročna glasba; ob 19.30 Znanost in tehnika: Atomska podmornica George Washington (J. Nabergoj); ob 20.30 Cimarosa: Tajna poroka, opera v 2 dejanjih.

* **TOREK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 11.30: Glasba po željah; ob 18.30 Radijska univerza: Čudovitosti rastlinstva (I. Rudolf); ob 18.30: Glasbene pesnitve; ob 19.30 Pisani balončki; ob 21.30: Tvoronica sanj (T. Mislej); ob 21.30: Koncert sopranistke Letizie Benetti; ob 22.30 Italijansko sodobno pesništvo v delih 7 predstavnikov mlajšega rodu: Giorgio Caproni (J. Tavčar).

* **SREDA,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Dragoceni kamni (M. Kalin); ob 18.30 Operne osebe: Don Pasquale; ob 19.30 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Ptičji (Aristofanes - Radaš), komedija; ob 22.45 Malipiero: Magister Josephus.

* **ČETRTEK,** ob 11.45 Vrtljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18.30 Radijska univerza: Strupi, mamila in nasladi (T. Penko); ob 18.30 Chopinovi Scherzi in Impromptui; ob 19.30 Sirimo obzorja: Svet, v katerem živimo; ob 20.30 Simfonični koncert; ob 21.30 Književnost: Knjiga Fulvia Tomizze Materada (J. Tavčar); ob 22.30 Umetnost: Ikonografski motiv sv. Treh

RADIJSKE POSTAJE

kraljev v slovenskem srednjeveškem slikarstvu (M. Pavlin).

* PETEK, ob 10 Sveta maša s pridigo; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Mačeha Sišana (Rudan - Martelanc); ob 17 Radijski oder: Vrata milosti (Emmerich Kraemer - Žerjal), radijska igra; ob 18 Trikraljska meditacija (V. Beličič), novela; ob 19 Sola in vzgoja: O družinskem egoizmu (I. Theuerschuh); ob 21.15 Koncert operne glasbe; ob 22 Obletnica tedna: Wilhelm I. na pruskem prestolu pred 100 leti (R. Bednarik); ob 22.15: Italijanska povojna glasba.

* SOBOTA, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Reševanje (Campanile - Jež), burka v 1 dejanju; ob 18 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30: Pergolesi: Contrasti crudeli, kantata; ob 19 Pomenek s poslušalkami (M. Prepeluh); ob 20.40: Vokalni kvintet Zarja; ob 21 Poslednja vožnja (S. Bandelj), dramatisirana zgodba.

TEDEN OD 8. DO 14. JANUARJA 1961

* NEDELJA, ob 8.30 Poslušali boste, od nedelje do nedelje na našem valu; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Velika gala predstava (Seliškar - Lukež) 1. del; ob 12.30 Glasba po željah; ob 16 Popoldanski koncert; ob 21 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: Glejte, glejte, kdo tam gre (M. Tomazin); ob 21.30 Trio Ars Nova.

* PONEDELJEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30: Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Italijanščina po radiu: 1. lekcija (J. Jež); ob 19.00 Znanost in tehnika: Raketa Saturn (M. Pavlin); ob 20.30 R. Strauss: Salomé, opera v enem dejanju.

* TOREK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Radijska univerza: Cudovitosti rastlinstva (I. Rudolf); ob 18.30 Simfonične pesnitve; ob 21 Tvorica sanj (T. Mislej); ob 21.30 Koncert violončelista Renk Foresta; ob 22 Italijansko sodobno pesništvo v delih 7 predstavnikov mlajšega rodu: Mario Luzi (J. Tavčar).

* SREDA, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Slovenščina za Slovence, 1 oddaja (M. Jevnikar); ob 18.30: Operne osebe: Falstaff; ob 19 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Stanovanje št. 14 (Tieri - Konjedic), igra v 3 dejanjih; ob 22.45 Bach: Actus tragicus, kantata.

* ČETRTEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Radijska univerza: Strupi, mamila in nasladila (T. Penko); ob 18.30 Komorna glasba; ob 19 Širimo obzorja: Umetnost v naših cerkvah (J. Peterlin); ob 20.30: Simfonični koncert; ob 21 Književnost: Knjiga Dušana Moravca »Meščani v slovenski drami« (J. Peterlin); ob 22.00 Umetnost.

* PETEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30: Za vsakogar nekaj; ob 18.00 Italijanščina po radiu: 2. lekcija (J. Jež); ob 19 Sola in

vzgoja: Razvoj osebnosti pri otroku in mladostniku (V. Žerjal); ob 21.15 Koncert operne glasbe; ob 22 Šestdesetletnica obstoja avstralskega Commonwealtha (R. Bednarik); ob 22.15 Italijanska povojna glasba.

* SOBOTA, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 21.30: Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Zgledna norišnica (Alan Poe - Martelenc), dramatisirana zgodba; ob 18 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30 Cimarosa: Il maestro di cappella; ob 19 Pomenek s poslušalkami (M. Prepeluh); ob 21 Veseli večer (Marodič).

TEDEN OD 15. DO 21. JANUARJA 1961

* NEDELJA, ob 8.30 Poslušali boste; ob 11.30 Oddaja za najmlajše: Velika gala predstava (Seliškar - Lukež), 2. del; ob 12.30 Glasba po željah; ob 16 Popoldanski koncert; ob 21 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi; ob 21.30 Vukdragovič: Drugi godalni kvartet.

* PONEDELJEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Italijanščina po radiu: 3. lekcija (J. Jež); ob 19 Znanost in tehnika; ob 20.30 Verdi: Rigoletto, opera v treh dejanjih.

* TOREK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Radijska univerza; ob 18.30 Simfonične pesnitve; ob 21 Tvorica sanj (T. Mislej); ob 21.30 Koncert pianistke Giuliane Faccanoni; ob 22 Italijansko sodobno pesništvo v delih 7 predstavnikov mlajšega rodu (J. Tavčar).

* SREDA, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30: Za vsakogar nekaj; ob 18 Slovenščina za Slovence: 2. oddaja (M. Jevnikar); ob 18.30 Operne osebe: Figaro; ob 19 Zdravstvena oddaja (dr. M. Starc); ob 20.30 Radijski oder: Herman Celjski (Novačan), zgodovinska drama v petih dejanjih; ob 22.45 Monteverdi: Vespri della Beata Vergine.

* ČETRTEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Radijska univerza; ob 18.30 Komorna glasba; ob 19 Širimo obzorja: Svet, v katerem živimo; ob 20.30 Simfonični koncert; ob 21 Književnost; ob 22 Umetnost.

* PETEK, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 18 Italijanščina po radiu: 4. lekcija (J. Jež); ob 19 Sola in vzgoja; ob 21.15 Koncert operne glasbe; ob 22 Obletnica tedna; ob 22.15 Pianist Wilhelm Backhaus.

* SOBOTA, ob 11.45 Vrtiljak - Pisani odmevi naših dni; ob 12.30 Za vsakogar nekaj; ob 15.30 Radijski oder: Potopljeni svet (Cajncar), drama v štirih dejanjih; ob 18 Radijska univerza: Razvoj Evrope (I. Artač); ob 18.30 Mozart: Quattro arie da concerto; ob 19 Pomenek s poslušalkami (M. Prepeluh); ob 21 Poganjač (Squarzina - Mlekuž), radijska igra.

NOVE ODDAJE

Začetek novega koledarskega leta sicer v radijskih sporedih ni noben pomemben mejnik, ker predstavlja celotna zimska sezona načelno eno samo in po svojih značilnostih čimbolj enovito obdobje. Vkljub temu pa seveda posamezne oddaje v danem okviru in po načrtu začenejo, živijo in končujejo, da bi tako dale prostor drugim. Nekaj takih sprememb v sporedih Radia Trst »A« nam prinaša tudi prvo četrletje 1961. V naslednjem omenjamo samo nekaj najvažnejših.

ITALIJANŠČINA PO RADIU

Največja novost v sporedih naše radijske postaje bo *tečaj italijanskega jezika*, ki ga je nalašč za slovenske poslušalce napisal in pripravil prof. dr. Janko Jež. Oddaje se bodo vrstile dvakrat tedensko, ob ponedeljkih in petkih, ob 18. uri. Letos je na sporedu osnovni tečaj, v prihodnjih letih pa mu bodo sledili razni spopolnjevalni tečaji. Kot vsi podobni radiofonski jezikovni tečaji bo tudi ta večglasen. Podajanje italijanskega besedila bo zaupano italijanskim lektorjem, da bi tako izgovarjava imela čim pristnejšo in vernejšo barvo. Za poslušalce tečaja pripravljamo radijsko založniško podjetje poseben učbenik, ki bo izšel prve dni januarja. Vsi, katere tečaj zanima, ga že zdaj lahko naročijo pri založništvu ERI-Edizioni RAI, Radiotelevisione Italiana, TORINO - Via Arsenale, 21 ali pa neposredno pri slovenski radijski postaji v Trstu (Trg Oberdan št. 5). Knjiga bo stala 800 lir, zvedeli pa smo, da je za posebno marljivo in potrebne tečajnike predvidenih tudi nekaj brezplačnih izvodov.

Prva lekcija tečaja »Italijanščina po radiu« bo na sporedu v ponedeljek, 9 januarja. Isti teden, toča v sredo, prav tako ob 18 uri, bodo, po večletni prekinitvi, obnovljene tudi oddaje »Slovenščine za Slovence«. Od prejšnjih se bodo nove oddaje razlikovale po tem, da njihovo pripravljanje ni poverjeno eni sami osebi. Posamezni avtorji se bodo vrstili v štiritedenskih presledkih in vsak izmed njih bo obravnaval določeno področje, prof. Martin Jevnikar vprašanja slovnice in pravopisja, prof. Jože Peterlin izgovarjavo, prof. Vinko Beličič stilistiko in prof. Božidar Radovič strokovno terminologijo.

»TRŽAŠKI OBISKI«

Novost, ki nam jo prinaša novo četrletje, so tudi predvidene oddaje obiskov pri naših rojakih v Trstu in okolici. Na sporedu bodo vsakih štirinajst dni in sicer ob nedeljah, ob 17. uri. Radijski napovedovalec nam bo vsakičkrat na kratko opisal kraj in ljudi med katere se bomo v duhu podali, radijski reporter Mitja Volčič se bo z njimi pogovarjal, sami nam bodo povedali ali podali kaj iz krajevne zgodovine in življenja, slišasi bomo krajevne zборе, pevce, godbe itd.

Kriza

Miranda Zafred

duhovnih vrednot v evropskem filmu

Posamezni filmski festivali ne nudijo dovolj jasne slike o evropski kinematografiji. Toda če jih pregledamo kot skupni dogodek, si lahko ustvarimo pojem, kakšna je danes evropska kinematografija!

Pustimo zaenkrat na strani vzhodnoevropske države, ki so s svojo filmsko proizvodnjo zbudile v zadnjih letih mnogo pozornosti in zanimanja. Pustimo tudi Švedsko, ki jo predstavljajo filmi Ingmarja Bergmana; ti so bolj izraz osamljenega režiserja, ne pa izraz neke narodne kinematografije. Usmerimo svoj pogled do treh držav, ki nam v večji ali manjši meri podajajo vzorno sliko današnje kinematografije, in sicer vzemimo v poštev Spanijo, Francijo in Italijo. Vse tri imajo skupno to, da razodevajo njihovi filmi krizo duhovnih vrednot, krizo, ki je komaj začrtana v Spaniji, očitno sprejeta v Franciji, načrtno osnovana v Italiji. Tudi v Angliji in v Nemčiji se opaža enaka kriza, vendar filmska proizvodnja teh dveh dežel ne nudi razloga, za globlje opazovanje. Angleški film se giblje na približno vedno enaki črti, medtem ko se nemški filmski ustvarjalci bavijo bodisi z lahkimi, včasih tudi prostaškimi komedijami, bodisi s filmi, ki bi hoteli biti nekakšna autokritika nemškega naroda, da se pred drugimi rehabilitira, češ da ni on kriv za vojne zločine, temveč le skupina neodgovornih voditeljev.

Da se spet povrnemo k prej omenjenim državam: v njihovi kinematografiji se vedno bolj očitno poudarja materializem in moralna praznina. Film, ki se je do sedaj ukvarjal večinoma z ljubezenskimi zgodbami, se danes ustavlja pri problematiki čutov: prostitucija, varanje, ljubezen mladoletnikov do zrelih ljudi itd. Vedno bolj v ozadje sta potisnjena zakon in družina, večji poudarek dajejo seksualnemu problemu. Namesto besed »Ljubim te« slišimo vedno pogosteje »všeč si mi«; in naštevaje bi se lahko nadaljevalo.

Oglejmo si najprej malo поблиže špansko kinematografijo. Ta se deli v dve vrsti: ena prikazuje filme sentimentalnega značaja, druga se zavzema za socialne probleme in kritično presojo sodobno špansko družbo. Najbolj znana režiserja tovrstnih filmov sta Bardem in Berganga; vendar nobeden izmed njiju ne zna dovolj poudariti obsodbe. Njuni filmi, kakor tudi filmi drugih francoskih mladih režiserjev prikazujejo mladino, ki čuti v sebi dolgočasje in praznino ob vstopu v zrelo življenje, ki se ne zna usmeriti na pravo pot in zato živi samo ob sedanjosti, ne da bi skušala doumeti smisel življenja. Ti filmi hočejo prikazati neko krizo, a so v resnici sami sad krize. V nobenem ni jasne črte moralne in krščanske problematike. V njih je odsotna sleherna ob-

sodba amoralnega in nemoralnega vedenja mladih junakov. Režiserji gledajo na njihovo vedenje le z ozirom na neki socialni položaj.

Francoska kinematografija kaže globok moralni padec, pred katerim je ne morejo rešiti redki filmi Roberta Bressona, osamljenega branilca duhovnih vrednot, ali pa lirični kratkometražni filmi mladega Alberta Lamorissa (na letošnjem beneškem festivalu je njegov »Voyage en ballon« zaslužil nagrado OCIC). Pravi pečat francoski kinematografiji dajejo, žal, filmi Cayatte-ja (Prehod čez Ren), Godarda in De Broce. André Cayatte v svojem nagrajenem filmu brani svobodo, ki je neodvisna od sleherne moralne in socialne vezi. Ista anarhija v celo večji meri je v Godardovem filmu »Do zadnjega zdihljaja« (A bout de souffle), ki ga francoski »kritiki« smatrajo kot najbolj zgovornega predstavnika »novega vala« (nouvelle vague). Film se v neki meri približuje staremu francoskemu realizmu, le da je tu ozračje popolnoma različno: glavni junak živi v neki euforični anarhiji izven družbe, je človek brez vsakršnih principov. Ko ga na koncu doleti smrt, jo sprejme hladno, s cigareto v ustih, in se niti v tem usodnem trenutku ne zdrami v njem kako čustvo. Očividno smo tu pred materialistično in skeptično filozofijo. Tudi v filmih mladega De Broce je isto pomanjkanje moralnega zakona: živeti je treba iz dneva v dan, vzeti je treba življenje kot igro, ne misleč na nič drugega razen na trenutno ugodje.

Glede Italije so mnogi kritiki rekli, da bo ostalo leto 1960 kot leto filmov »Sladko življenje«, »Pustolovščina« in »Rocco in njegovi bratje«. Antonioni obravnava v svojem filmu nihilistično tematiko človeških čustev; ta tematika je v njegovih filmih vedno prisotna: ljubezen - pustolovščina, torej nekaj minljivega in kratkotrajnega. V resnici ne obstaja nič razen seksualnega življenja in človek je nezmožen, da bi lahko v sebi gojil kaka globlja čustva. Film brani nihilistično teorijo, ki neizogibno sprejme erotiko kot opravičeno vrednoto človeškega življenja.

Zgodba Viscontijevega filma je zelo sugestivna, vendar ni glavni režiserjev interes usmerjen v to, da prikaže problem družine, ki se iz revne južne vasi preseli v severno velemesto. Tudi ne odgovarja naslov »Rocco in njegovi bratje« filmski zgodbi, kajti režiser se malo ustavi pri Ciru in Vincenzu in vso svojo pozornost obrne do Simona in Rocca. Slednji se ne žrtvuje za svoje brate (kot svetopisemski Jožef), temveč sprejme vsako odpoved, samo da se lahko reši pred moralnim in fizičnim propadom. Tudi ne odgovarja tu junak princu Miškinu v romanu Dostojevskega »Idiot«: da je dober s Simonom, mora biti trd do Nadje in ji s svojim ravnanjem pripomore do končne pogube. Visconti prikazuje zgodbo dveh bratov bolj kot zgodbo družine. Zdi se, da je njegova glavna želja ta, da prikaže starodavno tragedijo v modernem stilu. Zanima ga predvsem seksualno ozračje, v katerem se celotna zgodba odvija. Značilna je njegova misogenija: ženska je v njegovih filmih vedno najbolj mučena in izkoriščena oseba razen takrat, ko ima postransko vlogo. Lik prostitutke Nadje se dviga nad celotno zgodbo ter predstavlja seksualno ozračje. Ona je samo ženska-orodje.

Po bežnem pregledu nekaterih filmov iz španske, francoske in italijanske kinematografije si lahko ustvarimo sliko. Upamo le, da je ta kriza začasnega značaja in da predstavlja v krizi duhovnih in moralnih vrednot v evropskem filmu. Ima nekako prehodno dobo med filmom preteklosti in med izpopolnjenim, idejno jasnejšim filmom bodočnosti.

Študijski tečaj

V DVORANI V UL. RISORTA 3

TOREK, 27. DECEMBRA

Ob 17. uri

Dr. STANKO JANEŽIČ:
Razlogi neednosti v Cerkvi.

Ob 19. uri

Msgr. dr. JANEZ VODOPIVEC:
Sodobni položaj protestantizma.

SREDA, 28. DECEMBRA

Ob 17. uri

Dr. STANKO JANEŽIČ:
Boj za duhovno svobodo pri ruskih mi-
slecih.

Ob 19. uri

Msgr. dr. JANEZ VODOPIVEC:
Problemi zedinjenja kristjanov.

ČETRTEK, 29. DECEMBRA

Ob 17. uri

g. FRANC PRIJATELJ:
Položaj Katoliške Cerkve v misijonskih
deželah.

Ob 19. uri

Msgr. dr. JANEZ VODOPIVEC:
Resnica in svoboda.

PETEK, 30. DECEMBRA

Ob 17. uri

g. FRANC PRIJATELJ:
Izobraženec v misijonih.

Ob 19. uri

Msgr. dr. JANEZ VODOPIVEC:
Osebnost in svoboda.

Vabljeni akademiki, izobraženci ter dijaki
in dijakinje zadnjih razredov srednjih šol.

NA SILVESTROV VEČER

pa bo v rezervirani dvorani

SILVESTROVANJE

prosvetnih delavcev ter njihovih prijateljev iz mesta in okolice • Prijave sprejema Slovenski kulturni klub, ulica Trento 2

REŠITVE IZ 7-8 ŠTEVILKE

1. ZLOGOVNA KRIZANKA

Vodoravno: 1. zaimek, 3. kolibri, 5. veda, 7. termi, 8. razmere, 9. Penelopa, 11. Mosel, 12. srepeti, 13. Kitara, 14. kadilo, 15. Sahalin, 16. dota, 17. letališče, 19. plavanje, 20. kobra, 21. listi, 22. nakana, 23. karavana, 25. Roman, 26. pasati, 27. kamele, 28. Sporadi, 29. Bojana, 30. pole, 31. piramida, 33. letaki, 34. Ilion, 35. Mani, 36. podanik, 37. bledeti.

Navpično: 1. zamisel, 2. iti, 3. kometi, 4. lire, 5. Venera, 6. Delo, 7. Termopile, 8. razpelo, 9. petelin, 10. paleta, 12. središče, 13. kihanje, 14. kaliti, 15. savana, 16. dobrava, 18. talisman, 19. plahati, 20. korale, 22. nasadi, 23. kamena, 24. Napoleon, 25. Rodopi, 26. parada, 27. kajaki, 28. spomini, 29. botanik, 30. peliti, 32. rama, 33. Leda, 34. Ida.

2. CUDNO PISMO

Jemlješ vsako tretjo besedo in dobiš:
Z reševanjem ugank v Mladiki si človek bistri razum!

3. SIFRIRANO POROČILO O SKRITEM ZAKLADU

Največji zaklad človeka sta trdna volja in zdrav razum v zdravem telesu!

4. NEUMNI GOSPOD

Gospodovo pismo bo pač poštar oddal v nabiralnik, do katerega pa sluga nima ključa. Sluga torej ne bo mogel

do pisma in tako tudi ne bo mogel zvedeti, kje je ključ od poštnega nabiralnika!

DOPOLNJEVALNICA

—UDAR, —BEL, —OMEN, —TAKA,
—CENA, —LACEN, —MIR, —APIS,
—DNINA, —RANICA, —RAK, —BORI,
—REALEN, —UNEC, —SIRIJA.

Namesto črtic vstavi črke tako, da dobiš z danimi besedami nove besede določenega pomena.

Vstavljene črke ti dajo ime ustanove, ki jo ima skoro vsaka evropska država.

REDEN, TREMA, PEST, KANTON,
IRAK, CONA, PRAVO, VLAHI, PROST,
ČLAN, ION, RABI, KROF, MORDA,
KREMA.

Iz vsake besede odzemi po eno črko tako, da dobiš nove besede določenega pomena.

Odzete črke ti dajo pregovor.

PREMIKALNICA

P R O S I N E C
P R E R O K B A
I N D O K I N A
I Z N E V E R A
S I N A G O G A
K A D I L N I K
P O L I T I K A

Gornje besede premikaj tako, da dobiš navpično tri reke, ki pripadajo trem kontinentom.

ZA DOBRO VOLJO

Gospa se vrača domov in že od daleč začuti močen vonj po zažgani pečenki.

»Oh, dravec, mu očitajoče reče, »obljubil si mi, da boš od časa do časa pogledal v peč.«

»Saj sem,« se brani mož, »toda potem se je začelo tako kaditi, da nisem ničesar več razložil.«

Jacques Tati, ki ga poznamo iz filma »Moj stric«, je znan po tem, da nerad izgublja nepotrebne besede. Nekoč se je vračal domov s svojim avtom v dežju. Kolesa so zdrsnila in avto je priletel v drevo, kar je imelo za posledico močno poškodovan avto. Jacques, ki je na srečo ostal živ in cel, nejevoljen ogleduje škodo. Nekdo pride mimo in vpraša:

»Ste imeli nesrečo?«

Tati ga postrani pogleda in reče:
»Ne. Hotel sem samo naučiti vozilo, da bi znalo stati pokonci na zadnjih nogah.«

Gospa Babičevi se je z veliko diplomacijo posrečilo, da je moža odvadila hoditi kasno ponoči domov.

»Kako pa ste to storili?«

»Nekoč, ko je iskal ključavnico na oni strani vrat, sem tiho vprašala na tej strani: Peter, si ti?«

Gospodu Babiču je ime Pavel.

Uganke je prispeval Aleksander Mužina

Vesele božične praznike želijo:

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

KOŠIČ BENEDIKT

GORICA

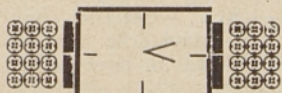
Trgovina čevljev: Raštel 1

Trgovina usnjenih izdelkov: Raštel 6

Kovčki, vsakovrstne ženske torbice —
aktovke, denarnice, listnice, rokavice —
pasove in slično — dežniki.

Urarna - zlatarna

VIZINTIN

GORICA — Ulica Monache 9

JESTVINE

Franc Terpin

Kmetijski stroji in druge porebščine

ŠTEVERJAN — TEL. 47-75

Za dobro voljo

IZ OTROŠKIH UST

Ivanček (v postelji): »Mama, tak pri-
di me no zbudit. Je že pol osmih.«

Deček pozorno opazuje gospoda žup-
nika, ki zabija žeblje v ograjo na vrtu.
»No, dečko,« vpraša gospod, »ali bi
se rad naučil zabijati žeblje?«

»Ne, gospod župnik, jih že znam.
Rad bi samo slišal, kaj boste rekli, ko
boste udarili po prstu.«

Učitelj: »Koliko je star čevček, ki
se je rodil leta 1907?«

Učenec: »Moški ali ženska?«

»Pridi k zemljevidu,« reče učitelji-
ca Borisu, »in pokaži, kje je Ognjena
zemlja!«

Boris hitro vstane in jo pokaže.

»Dobro,« reče učiteljica, »ti, Matjaž,
mi pa povej, kdo je Ognjeno zemljo
odkril!«

»Boris,« odgovori Matjaž

Mama uči Peterčka očenaš: »Daj nam
danes naš vsakdanji kruh!«

Ko otrok besede ponovi, ga vpraša
mama: »Si razumel, zakaj prosimo za
vsakdanji kruh?«

»Sem. Zato, da je vedno svež.«

Oče bere časopis: »Utopljenec je vi-
sok, močan fant, stár okoli 25 let; ima
na čelu majhno brazgotino...«

Mama: »Moj Bog! Naš Miloš je!«

Oče (bere dalje): »V žepu suknjiča
so našli poravnani račun od krojača.«

Mama (olajšano): »Hvala bogu. Ni
raš Miloš!«

»Danes ponoči je termometer kazal
12 stopinj pod ničlo.«

»V senci?«

Na carinski meji:

»Imate na vozu kaj, kar bi moralo
biti zacarinjeno?«

»Da, pol teleta.«

»Živega ali zaklanega?«

»Poštenost je relativna stvar,« je re-
kel nekdo. »Pred časom sem izgubil
denarnico, v kateri je bilo precej de-
narja. Dal sem oglas v več časopisov.
Nobenega odgovora. Že sem mislil po-
slati oglase še drugim časopisom, ko
dobim anonimno pismo: »Vašo denar-
nico smo našli. Stejem si v dolžnost,
da vas o tem obvestim, da si ne boste
še nadalje delali nepotrebne stroške za
oglas v časopisih.«

»Čudno, da ti v življenju majhne
stvari povzročajo največje težave.«

»To je res. Sinoči na primer, sem z
lahkoto našel hišo, nato vrata in klju-
čavnico. A pomisli, nikakor se mi ni
posrečilo najti luknjice v ključavnici.«

V Rimu vpraša nekdo policaja:

»Oprostite, kako se pride v Pan-
theon?«

»Predvsem, dragi moj, je treba biti
velik mož in povrh tega še mrtev.«

Dva stara prijatelja se srečata.

»Na žalost se starava, kaj?«

»Kaj hočeš. Staranje je edini način,
da lahko dolgo živiš.«

Kazalo IV. letnika

Franc Jeza: Nova tlaka slovenskega naroda	7
Knjige goriške Mohorjeve družbe	8
Jože Peterlin: Dve predstavi SG	9
France Gorše: Pismo iz Amerike	13
Meddobje razpisuje nagrade	15
Franc Orožen: Po naših knjižnicah	20
Ladi Vodopivec: Oj, Doberdob, slovenskih fantov grob	22
Marij Maver: Charleyeva tetka	23
Jože Peterlin: Kreftov ustavljeni korak	25
Mirko Javornik: Mednarodni knjižni sejem	26
M. S.: Zimska olimpiada v Squaw Valley	27
Glavko Turk: Predstave v gledališču Verdi	28
Drago Stoka: Teatro Nuovo	29
M. S.: Film	32
P.: Spacalove dekoracije	32
France Gorše: Ameriško pismo	33
V nekaj besedah	46
Observer: Stvar se ponavlja	53
Studijska knjižnica	55
Zgodovina »Oskarja«	55
Pesem mladosti	56
Pozdrav maturantom	63
Solska prireditve v Škednju	63
Literarni večer in razstava SKK	64
Mladinski tabor	65
Književnost in umetnost	67
S. Rudolf: Ponovna sodna pomota	72
Gledališče	73
S poti po Tržaškem	80
Tomaž Pertot: Luči in zvoki v Miramaru	83
D. S.: Slovenske pesmi na Kontovelu	84
Š. M.: Slavje slovenske pesmi v Celovcu	84
M. S.: Solske prireditve in razstave na Tržaškem	85
Saša Martelanc: »Antigona« v Avditoriju	87
Maks Sah: Dnevi smrtnikov	89
Finžgar v prevodih	92
Sveto Pismo stare zaveze II. del	92
Kipar Čelo Pertot	93
Kipar Ivan Napotnik umrl	93
Mirko Javornik: Dve knjigi o tržaških ljudeh	106
Martin Jevnikar: O Turnškovi drami »Kralj Samo«	109
J. V.: Tržaška revija »Trieste«	112
Jože Peterlin: Pomembnost naše radijske postaje	116
Mitja Volčič: Med olimpijskimi tekmovalci	114
Delovni program Slovenskega kulturnega kluba	123
Mirko Filej: Katoliška prosveta na Goriškem	124
Misel na izseljence	125
M. S.: Iz tržaškega kulturnega življenja	133
Jože Peterlin: Manevri	136
M. S.: Urnik tržaških knjižnic	134
Saša Rudolf: Planica	148
Jože Peterlin: Drevesa umirajo stoje	151
Književnost in umetnost	154
M. Zafred: Kriza duhovnih vrednot v evropskem filmu	162

Pesmi

France Prešeren: Magistrale	3
Bruna Pertot: Da več	9
Jože Pirjevec: Dih pomladi	24
P. . . c.: Neizpeta pesem	25
Aleksej: Molitev, Kristus je vstal	43
Jože Pirjevec: Danes	45
Dorica Posavec: Meje	48
Zdravko Ocvirk: Ta mesečina, Večeri	52

Vojka Strgar: Pesmi	62
Sa Ra: Tebi za majske šmarnice	64
Aleksij Pregarc: Krik noči	69
Jože Pirjevec: Pojdi	75
Griša Mikuž: Pesmi	77
J. Pirjevec: Moj Trst, Prisluškujem	85
Aleksej: Santa Maria Maggiore	89
Bruna Pertot: Z mano ribič	93
Nady: Pot v neznano	97
Griša Mikuž: Pesmi	105
Marijan: Po neurju	108
Salvatore Kollwitz: Pogled skozi okno	114
Stanko Janežič: Slovenska beseda	121
Griša Mikuž: Pesmi	123
Vojka Strgar: Pesmi	125
Bruna Pertot: Moje pesmi	129
Narodna: Ta svetla zvezda	141
Vladimir Kos: Blažena noč, Shranjeni robček	143
Marijan Straus: Zimski motiv	146
Ivan Čampa: Najin sveti večer	153
Vojka Strgar: Moje pesmi	156
Pregarc Aleksij: Trakovi in prsti	158

Pod domačim krovom

Dr. Milan Starc: Izpuščaji na obrazu	10
Znamenje križa, Nasmeh, O čiščenju tal	10
Nataša Kalanova: Vzgoja otrok do petega leta	30
»Feštin«	30
Viljem Žerjal: Družina	31
Jože Peterlin: Velika noč v naših domovih	50
N. K.: Sladoleđ	90
N. Kalanova: Po kakšnem vidiku izbiram kraj počitnic	90
B. R.: Odpenjanje gumbov	91
Nataša Kalanova: Otok gre v šolo, Grozdje zori	110
Te —Kr.: Grozljive perspektive	110
—dro: Slovenska beseda	111
Nataša Kalanova: Žarek tihe sreče v naših družinah	130
Dr. I. A.: V domačem krogu	130
Kdaj naj otroku odkrijemo resnico o sv. Miklavžu in Božičku	131
Beneška narodna	159
Anica Kraljeva: Božič v družini	152
B. R.: Molk svete noči	153

Film

Miranda Zafred: Pisatelj in scenarist	40
P. Vinko: Clovek, ki mora umreti	60
Miranda Zafred: Črna kinematografija	80
Miranda Zafred: Kult zvezdnštva	100
Miranda Zafred: Razvojna pot kinematografije	120
Dušan Pertot: Ben Hur	140

Radio

Mesečni sporedi rad. oddaj 18, 19, 38, 58, 78, 98, 118, 138, 139, 160

Slike na naslovnih straneh

Prizor iz igre »Dvanajst porotnikov«	
Zdenko Kalin: Mati (kip)	
Mario Magajna: Pomlad	
Mario Magajna: Ples labodov	
Trst ob zahajajočem soncu	
Po volitvah: slika koroškega slikarja Berga	

*Poravnajte naročnino za ves letnik,
da bo mogla revija redno izhajati*

Prispevajte v tiskovni sklad „MLADIKE“

Vešele božične praznike želijo:

DROGERIJA

KAREL PODOBNIK

OPČINE - Proseška ulica 22 - Telefon 21-552

Zaloga vsega potrebnega blaga
Postrežba je hitra in solidna

Tvrdba

Keržè

Ustanovljena leta 1886

Trgovina na drobno
in debelo

Trst, Piazza S. Giovanni 1 - tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije, iz emajla, nerjavečega (inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega kristala. Lestanci ter vseh vrst električnih luči klasične in moderne oblike

NOVA MANUFAKTURNA TRGOVINA

Josip Podobnik

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 21-090

*Zadovolji vsak okus, ima veliko
izbiro in solidno postrežo*

BCIRB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TELEFON št. 38-101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

GOSTILNA

LUNA

Ul. Cellini 1 — TRST

KNJIGARNA IN PAPIRNICA

TRST — Ul. Paganini 2

Fortunato

KAVARNA

Bratuž

GORICA — Ulica Mamelli 2

TRGOVINA ČEVLJEV

ALPINA

GORICA - Korzo 34 — Tel. 25-17

**SLOVENSKA PROSVETA
V TRSTU**

*želi vsem našim prosvetnim društvom
in vsem prosvetnim delavcem lepe in
blagoslovljene božične praznike.*

— • —

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

*želi slovenski mladini doma in po
svetu lep božič, v novem letu pa mno-
go uspehov. Vedno pa srčno naveza-
nost in ljubezen do slovenskega na-
roda.*

— • —

»KATOLIŠKI GLAS«

*tednik katoliških Slovencev na Go-
riškem in na Tržaškem, želi mnogo
božjega blagoslova za božične praz-
nike.*

— • —

»DEMOKRACIJA«

*politični tednik demokratičnih Sloven-
cev na Tržaškem in Goriškem, želi
vešele praznike vsem Slovincem.*

— • —

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

MLADIKE

ŽELI

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
VSEM SODELAVCEM IN BRALCEM

— • —

S.K.P.D. V GORICI

*želi vsem prosvetarjem in vsem Slo-
vincem na Goriškem in po svetu ve-
sele in blagoslovljene božične praznike*

— • —

SKAVTSKA DRUŽINA

*bo v velikih praznikih tesno duhovno
združena ob jaslicah.*

*Pozdravlja vse svoje prijatelje in do-
brotnike.*

— • —

MARIJANIŠČE NA OPČINAH

*želi vsem dobrotnikom in prijateljem
zavoda, blagoslovljen božič in srečno
novo leto.*

CENA 100.- LIR